

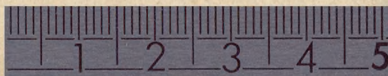
Aeneae Sylvii
Opuscula de duobus Amantibus
et de remedio amoris.

Panzer. IX. 163. 8; IX. 336. 1050b

945b.

R. 59.

Opuscula Enee Siluij de duobus amantibus. Et de remedio amoris. cum epistola retractatoria eiusdem Pij secūdi ad quendam Karolum



De duobus amantibus.

Enee Siluij poete Senēsis de duob⁹ amātib⁹ Eurialo et Lucresia opusculū ad Marianū zosinū feliciter incipit

Prefatio.

Magnifico et generoso militi dño Gaspari schlich. dño noui castri Cesareo cācellario. Ac terrarū Egee Cupitiqꝫ capitaneo dño suo pcipuo. Eneas Siluius poeta imperialisqꝫ secretarius: S. p. dicit. et se reddit ꝯmēdatū. Marianus Senēsis ꝯterraneus meus. vir tum mitis ingenij. tum litterarū multarū. cuius adhuc similem visurus ne sim hereo. duos amātes sibi vt describerem rogatum me his dieb⁹ fecit. Nec referre dixit rem veraꝫ a gerem. an more poetico fingerē. Scis qui vir sit. mirabere si tibi expandam Nihil ei preter formam natura inuidit Homūcio est. nasci ex mea familia debuit cui paruorum hominū est cognomen. vir est eloquēs. iuris vtriusqꝫ consultus. Historias omnes nouit Poetrie peritus est Carmen facit ⁊ latinū ⁊ tuscum. Philosophie tam scius qꝫ Plato Geometer quasi Boetius. In numeris quasi Macrobio similis. Nullum instrumentū ignorat musicū Agriculturaꝫ quasi Virgilius nouit Nihil ciuile ignotum viro. Dum iuuenili adhuc stabant in corpore vires. alter Entell⁹ luctandi magister Non cursu. non saltu. non cestu poterat superari. Preciosiora sunt interdum parui corporis vascula. vt gemme lapilliqꝫ testantur. Nec ab re fuit quod de Tideo scribit Statius in hunc referri. Maior in exiguo regnabat corpore virtus. Dij formam huic homini et immortalitateꝫ si dedissent is etiam erat deus. Sed nemo sortitus est oīa inter mortales Nullum adhuc noui cui pauciora qꝫ huic defuerint. Quid ꝙ minutissima etiam didicit quasi alter Appelles sic pingit. Nihil emendacius est nihilqꝫ lucidius qꝫ sua manu scripti codices. Sculpit vt Praxiteles nec medicine ignarus est. Adde virtutes morales que alios regūt du

cuntqꝫ. Noui meis diebꝫ plerosqꝫ studijs litteraruꝫ deditos
disciplinis qui admodū habūdabāt. sꝫ hi nihil ciuilitatis ha
bebāt. nec rem publicā. nec domesticam regere norant Stu
puit Paglarensis. et furti villicum accusauit. qui suem fetam
vndecim porcellos. vnū dumtaxat enixam pullum retulerat
Samitius mediolanensis grauidū se putauit. diuqꝫ partuꝫ
veritus est. quia se vxor ascendit. Hi tamen iuris maximum
lumen habiti sunt. In alijs vero vel fastum vel auariciā inue
nies. Hic perliberalis est. plena semper ei domus est hone/
stis hospitibꝫ nulli aduersus est. pupillos tuetur. egros sola
tur. pauperibꝫ subuenit. viduas iuuat. nulli indigenti deest.
vultus eius quasi Socraticus semꝑ est idē. In aduersis for
tem animū prebet. nulla fortuna inflatur. versucias (nō vt ex
erceat sed vt caueat) quaslibet nouit. Ciuibꝫ dilectus est. pe
regrinis amatus. Nulli odiosus. nulli grauis: At hō tanta
rū virtutū. cur nūc rem leuiusculā exigat haud scio. id scio ni
hil mihi illi negare fas esse. Eū nāqꝫ dū senis esset vnice dile
xi. nec diminut9 est amor q̄uis sepatus sit. Is quoqꝫ cū esſꝫ
ceteris nature dotibꝫ p̄ditus. tn̄ hac maxime pollebat. vt nul
lius erga se sterilē esse amorē sineret. Hui9 ergo rogat9 nō cen
sui respuēdos. scripsiqꝫ duoꝝ amātū casus. nec finxi. Res ac
ta senis est dū Sigismūd9 impator illic degeret. tu etiā ad/
eras. Et si verū his auribꝫ audiui operam amori dedisti. Ci
uitas veneris est aiūt. q̄ te norāt vehemēterqꝫ asserūt ꝙ ne/
mo te gallior fuerit. Nihil ibi amatorie gestuꝫ te insciū putāt
ideo historiā hanc vt legas p̄cor. et an vera scipserim videas
nec reminisci te pudeat si q̄d hmōi nōnunq̄ȝ euenerit tibi. hō
em̄ fueras. Qui nūq̄ȝ sentit amoris ignes aut lapis ē aut be
stia. Isse nāqꝫ vel ꝑ deoꝝ medullas nō latet. igneū fauillam.

ENeas siluius poeta impialisqꝫ secretari9 S. p. d. Ma
riano zosino vtriusqꝫ iuris interp̄ti ꝛ ꝯciui suo. Rē pe/
tis haud ꝯueniētē etati mee. tue vero aduersam ꝛ repugnātē
Quid em̄ est qđ vel me iam pene quadragenariū scribere. vł
te quinquagenariū de amore ꝯueniat audire. Iuuenes ani/
mos res ista delectat ꝛ tenera corda depascit. Senes em̄ tā
idonei sunt amoris auditores q̄ȝ prudentie iuuenes. nec q̄c/

q̃ est senectute deformis. que venerem affectat sine viribus Inuenies tamẽ et aliquos senes amantes. amatos vero nul los. nam et matronis, et puellis est despectum senium. nulli9 amore tenetur mulier nisi quem viderit etate florentem. Si quid aliter audis deceptio est. ego vero cognosco amatoriũ scriptum mihi non conuenire. qui iam meridiem pretergres/ sus in vesperum feror. Sed non minus me scribere q̃ te po/ scere deceret. Ego tibi debeo morigerus esse. tu vide q̄d po stules. Nam quãto es natura maturior tanto equius est pa rere amicicie legib9. quas si tua insitia non veretur mandan do infringere. nec stulticia mea timebit transgredi obediẽdo. Tua in me tot sunt beneficia vt nihil negare petitionũ tuaꝝ queam. etiã si admixtũ sit aliquid turpitudinis. Parebo igit petitioni tue iam decies multiplicate. nec amplius negabo qđ tanto ꝯuitio postulas. Non tamen vt ipse flagitas fictor ero nec poete vtemur tuba dum licet vera referre. Quis em̃ tam nequã est vt mentiri velit cũ se vero potest tueri. qr tu se/ pe amator fuisti. nec adhuc igne carẽs. Vis tibi vt duorum amantũ historiã texam. nequitia est que te nõ sinit esse senem Ero morigerus cupiditati tue. et hanc inguinis egri canicieȝ prurire faciam. nec fingam quãdo tãta est copia veri. Quid em̃ est toto terraꝝ orbe amore cõmunius. que ciuitas. quod opusculũ. que familia vacat exemplis. Quis tricesimũ nac/ tus annũ amoris causa nullũ peregit facinus. Ego de me fa cio ꝯiecturã quem amor in mille pericula misit. Ago superis gratias q̄ structas insidias milies fugi. felicior astro marte. quẽ vulcanus cũ venere iacentẽ ferreo illaqueauit reticulo. deridẽdũ diis ceteris ostẽtauit. Sed alienos q̃ meos amo/ res attingã. ne dũ vetusti cineres ignis euoluo scintillã ad/ huc viuentẽ reperiã. Referã aũt mirũ amorẽ penecꝫ incredi/ bilem quo duo amãtes (ne dicã amãtes sed errãtes) inuicem exarsere Nec vetustis nec oblitteratis vtar exemplis. sed no stri tẽporis ardentes faces exponã. nec troyanos. nec babilo nios. sed nostre vrbis amores audies. q̃uis ex amantib9 al/ ter sub arteo natus fuerat celo. forsitan et hinc fugere aliq̄d vtilitatis licebit. Nam cum puella que in argumentũ venit



amatore perdito interplorandū mestam & indignantē exala/
uerit animam. alter vero post hac nūq̄ vere letitie particeps
fuerit. cōmonitio quedam iuuenib9 erit his vt abstineāt iugis
Audiāt igit adolescentule. & hoc edocte casu videant ne post
amores iuuenū se eant perditū Instruit hec historia iuuenes
ne milicie se accingant amoris. que plus fellis habet q̄ mel/
lis. Sed omissa lasciuia que homines reddit insanos virtu
tis incūbant studijs. que possessorem suū gloria beare potest
In amore autem quot lateant mala. si q̄s aliūde nescit hinc
poterit scire. Tu vale & historie (quam me cogis scribere) at
tentus auditor esto

VRbem Senas (vnde tibi & mihi origo est) intranti
Sigismūdo cesari. quot honores impensi fuerūt tā
vbiq̄ vulgatū est. Palaciū illi apud sacellum sancte
marthe super vicū qui ad tophorū ducit portam strictam pa
ratū fuit. Huc postq̄ cerimonie peracte sunt cū venisset Si
gismūdus quatuor maritatas obuiam habuit nobilitate for
ma. etate. ornatuq̄ pares. non mortales sed deas quisq̄ pu/
tauit. Si tres dūtaxat fuissent. ille videri poterant quas refe
runt paridem p quietē vidisse. Erat Sigismūdus licet gran
deuus in libidinem pronus. matronarū alloquijs admoduz
oblectabatur. & femineis blandimentis gaudebat. nec suaui
us illi quicq̄ fuit illustrium aspectu mulierum. Ut ergo has
vidit dissimiles. equo inter manus earum exceptus est. & ad
comites versus ait. Similes ne vnq̄ his feminas vidistis
ego dubi9 sum an facies humane sint an angelice. vult9 sunt
celestes certe. Ille oculos humi deijcientes vt verecūdiores
fiunt. sic pulcriores reddūtur. Sparso nanq̄ inter genas ru
bore tales dabant ore colores quales indicum ebur ostro vi
olatum. aut quales reddunt alba immixta purpureis rosis li
lia. Precipuo tamen inter eas nitore Lucresia fulsit. adole/
scentula nondum annos viginti nacta. in familia camillorū
prediuiti viro Menelao nupta. indigno tamen. cui tantū de
cus domi seruiret. sed digno quez vxor deciperet. & sicut nos
dicimus cornutū quasi ceruuz redderet. Statura mulieris
eminētior reliquis. Come illi copiose & aureis lamcis simi/

les. Quas nō more virginū retrofusas miserat. sed auro gē/
misq3 incluserat. Frons alta spacijq3 decētis. nulla intersecta
ruga. Supcilia in arcū tensa pilis paucis nigrisq3 debito in
teruallo disiūcta. Oculi tanto nitore splendentes vt in solis
modū respicientiū intuitus ebetarent His illa τ occidere q̄s
voluit poterat. τ mortuos cū libuissʒ in vitā resumere Nasus
in filum directus. roseas genas equali mensura discrimina/
bat. nihil his genis amabili9. nihil delectabilius visu. Que
cū mulier risit in paruā ʒ vtrinq3 dehiscebāt foueā. nemo has
vidit qui nō cuperet osculari. Os paruū decensq3 Labra co
rallini coloris ad morsam aptissima Dentes paruuli τ in or/
dinē positi. ex cristallo videbātur. p quos tremula lingua de/
currens. nō sermonē sed armoniam suauissimā mouebat. q̄d
dicā mentis speciē aut gule candorē. nihil illo in corpore nō
laudabile. interioris forme iudicium faciēte exteriori. nemo
hāc aspexit qui viro nō inuideret. Erant insup eius ī ore mul
te facecies. Sermo is fuit qualē rumor ē graccoꝝ matrē ha
buisse corneliā siue hortensij filiam. nec suauius aliq̄d ei9 ora
tione nec modestius fuit. nō vt plereq3 tristi facie honestatem
ostēdebat. sed alacri vultu modestiaʒ. nō timida. nō audax. sʒ
temperatū verecūdia metu virileʒ animū sub femineo corde
gerebat. Uestes illi multiplices erāt. nō monilia. non fibule
nō balteri. non armille deerant. redimicula capitis mirifica.
multi vniones. adamātesq3 tū in digitis. tū in certo fuere. nō
helenā pulcriorē fuisse crediderim q̄ die paridē in ꝯuiuio me
nela9 excepit. nec ornatiorē andromachē. cū sacris hectoris
iniciata est nuptijs. Inter has τ katherina peruchia fuit que
paulopost diē functa. cesarē in funerib9 habuit. q̄ gnatū eius
militia añ sepulcrū donauit q̄uis infantē Hui9 q̄q3 mirabi
lis forme decus elucebat. inferior tñ lucresia erat Dis de lu
cresia sermo audiebat̄. hanc cesar. hāc ceteri ꝯmendabāt in/
tuebāturq3 Quocūq3 illa vertebat̄. eo τ oculi sequebant̄ om
niū astancium. Unus tamen inter illos plus equo in illaʒ fe
rebatur Eurialus franco. quem nec forma nec diuitia amo/
ri reddebant ineptum Duorum vero τ triginta annorūʒ erat
Non eminentis stature. sed lete grateq3 habitudinis Illu/

ſtris oculis malis ad gratiam rubeſcentibꝰ ceteris membꝛis
non ſine quadam maieſtate decoꝛis ſtature coꝛreſpondenti
bus. Reliqui curiales pꝛopter longinquam miliciam omẽs
auro excuſſi erant. Hic quia et domi habũdabat. ꝛ pꝛopter
amiciciam ceſaris magis munera recipiebat Indies oꝛnati/
oꝛ conſpectibꝰ hominum reddebatur. longum famuloꝛũ oꝛ
dinẽ ponere ducebat. Tum equi tales illi erant quales in fa
bulis eſt ad troyam veniſſe mennonis. Nihil huic ad excer
citandum illum blandum animi caloꝛem quem amoꝛem vo
cant pꝛeter ociũ deerat. Sed vicit iuuentꝰ ꝛ luxus. tum leta
foꝛtune bona quibꝰ ille nutritur. nec potens Eurialus ſui vt
Lucreſiam vidit ardere puellã cepit. herenſqꝫ vultui niſi ſa/
tis vidiſſe putauit. nec impune dilexit. Mira res. multi egre
gia foꝛma iuuenes. ſed vnũ hũc Lucreſia plures honeſti coꝛ
poꝛis mulieres. ſed hanc vnam Eurialus ſibi delegit. nõ tñ
hac ipſa die vel in ſe flammã Lucreſia cognouit Euriali vꝉ
ille Lucreſie. Amare ſe fruſtra vterqꝫ putauit Ut igitꝛ ce/
rimonijs ſacro ceſaris capiti paractis modus fuit. ꝛ illa do
mũ reuerſa in Eurialũ tota. in Lucreſiam totus Eurialus fe
rebatur. Quis nũc Tiſbes ꝛ Priami fabulaꝫ demireꝛ. inter
quos notitiã ꝑmoſqꝫ gradꝰ vicinia fecit. quippe domos ha
buere ꝯtiguas. Tempoꝛe creuit amoꝛ. Hi nuſqꝫ ſe ꝑus vi/
derant nec fama cognouerant. Hic franco. illa etruſca fuit.
nec lingue ꝯmerciũ interceſſit. ſed oculis tãtũ res acta eſt cũ
alter alteri placuiſſꝫ Saucia ergo graui cura lucreſia. ꝛ igne
capta ceco iam ſe maritataꝫ obliuiſcitꝛ. Uirum odit. ꝛ alens
vulnerũ vulnus. infixos pectoꝛi tenet Euriali vultus. nec vl
lam membꝛis ſuis ꝗeteꝫ pꝛebet. ſecũqꝫ neſcio quid obſtat. ait
vt amplius herere viro nequeã. nil me iuuãt eius amplexus
nil oblectãt oſcula. faſtidiũ ꝟba ingerũt. peregrini ſemꝑ ante
oculos eſt imago. qui hodie pꝛopioꝛ erat ceſari Excute cõce
ptas e caſto pectoꝛe flãmas ſi potes infelix. Si poſſem non
eſſem egra vt ſum Noua me vis inuitam trahit Aliud cupio
ſuadet. aliud mens. Scio qđ eſt meliꝰ. qđ deteriꝰ eſt ſequoꝛ
O ciuis egregia ac nobilis. quid tibi cum peregrino eſt. ꝗd
in extraneo vreris. Quid nãqꝫ thalamos alieni concipis oꝛ/

dis Si virum vastidis. hec etiam potest dare terra. quod
ames Sed heu mihi. que nam illius est facies quã nõ moue
at eius forma etas genus virtus Certe mea pectora mouit.
Et nisi ferat opem dispereo. dij meliora dent Vach pro tam
ego castos hymeneos meq; aduene nescio cui credam. q̃ vbi
abusus me fuerit abeat Virq; sit alteri⁹ ⁊ me pene relinquat
Sed nõ is est ei⁹ vultus nõ ea nobilitas animi videtur nec
grã forme illa est vt timeã fraudes ⁊ amoris obliuia nr̃i ⁊ da
bit ante fidẽ Cur tuta timeã Accingar ⁊ omnẽ morã pellam
Ego quoq; ita sum pulcra vt non me minus ille velit. q̃ ego
ipsum cupiã Semp̲ se mihi dabit si semel ad oscula fuerit re
ceptus mea Quot me ambiũt proci. quocũq; pergo Quot ri
uales ante fores excubant meas Dabo amori operã. aut hic
manebit. aut me secũ abiturus adducet Ergo ego ⁊ matrẽ ⁊
virũ et patriã relinquã Seua ẽ mater. ei meis sp̲ infesta gau/
dijs Viro carere q̃ potiri malo Patria illic ẽ. vbi delectat vi
uere At famã perdã Quid mihi rumores hominũ. quos ipsa
nõ audiã Nihil audet q̃ fame minimis studet Multe hoc fe
cerũt alie Rapi heleã voluit nõ inuitã asportauit paris. q̃d
dianã referã vel medeã Nemo errantẽ arguit q̃ cũ multis er
rat Sic lucresia. nec intra pect⁹ minora incendia nutriebat
Eurialus Medias inter Cesaris curiã et Euriali domũ. lu
cresia edes habuit. nec pallaciũ Eurialus petere poterat. q̃n
illã ex altis se ostentantẽ fenestris haberet in oculis Sed eru
buit semp̲ lucresia cũ Eurialũ vidit que res cesarẽ dedit amo
ris cõsciũ Nã cũ ex sua cõsuetudine nũc huc nunc equitaret
illuc ⁊ hac sepe transiret. animaduertit mutari feminã Euria
li aduentu qui sibi quasi octauiano mecenas astabat Ad quẽ
ꝯuersus Euriale siccine vris feminas Mulier illa te ardet. Se
mel tanq̃ amãti inuideret. vbi ad edes lucresie ventũ est Eu
riali oculos pilleo cõtexit Nec videbis inquit q̃d amas. ego
hoc spectaculo fruar Tũ eurialus Quid hoc signũ est cesar
Nihil mihi cũ illa Sed hoc facere vitandũ ẽ. ne circũstãtes
in suspitõem adducas Erat eurialo spadix equus ardue cer
uicis. angustiq; capitis. quẽ et breuis aluus ⁊ obesa tergo/
ra spectabilẽ reddebant animoso pectore thoris luxuriãtẽ so

nante tuba. stare loco nesciebat Mutabat auribꝫ ⁊ collectuꝫ
fremens voluit sub auribꝫ ignē Densa iuba. et dextro iacta
ta recūbebat in armo Et canens tellurē. solido cornu graui/
ter sonabat vngula Talis illi fiebat Euralius visa lucresia.
Que lꝫ dū sola fuit claudere viā destinasset amori vt tamē illū
aspexit. nec modū flāme. nec sibi ponebat Sꝫ vt siccus ager
qui admisso igne cōburit̃. si chori ꝑflant altius flāmescit. sic
infelix lucresia exardebat. Ita est sane et sapientibꝫ videt̃ Hu
miles tm̄ casas inhabitat castitas Solaqꝫ pauperies affe/
ctu sano tenet̃. ⁊ que domꝰ se coercet modico. Diuites edes
nescit pudicicia. Quisqꝫ secūdis rebꝫ exultat sp̄ insolita appe
tit. delicatas eligit domos. et penates magnos. Dira fortu/
ne comes libido Intuens igit̃ Eurialūqꝫ sepe transeuntē lu
cresia. nec ardorē cōpescere potens. diu secū cogitauit. cui se
patefaceret. Nā q̄ tacitꝰ ardet magis vrit̃. Erat inter viri ser
uos zosias teutonicus senex heroqꝫ fidus cui iam seruiuerat
diu liberabilit̃. hūc aggredit̃ amans plus nationi qꝫ hoī cre/
dens Ibat magna procerum stipāte caterua per vrbē cesariā
qꝫ lucresie domū preteribat Que vbi adesse Eurialū cogno/
uit adesto inquit zosia. paucis te volo. Respice deorsum ex fe
nestra. vbi nā gentiū inuentꝰ ē huic similis vides vt oēs cala
mistrati sūt. electi emittentibꝫ humeris Aspice cesaries ⁊ ma
dido cirro. cōtortos crines. Oh quales facies. oēs lectea
colla ferūt Quo sese ore ferūt qꝫ forti pectore. Aliud ē hoc ho
minū genus. quā terra nostra ꝑducat. semē hoc deorū est aut
celo missa ꝓgenies| O si ex his mihi virum fortuna dedisset.
Nisi testes oculi essent. nunqꝫ tibi narranti hec credidissem.
Et si fama fuerit prestare oībus gētibꝫ germanos credo sub
iectā boree fore plagam ex frigore magno albedinē mutuari.
Sed nostin tu alios. qꝫ plurimos inquit zosias Tū lucresia
Eurialū franconē nosti. Tanqꝫ me ait zosias Cur tamē hoc
rogas Dicā inquit lucresia Scio ꝙ in apertum nō ibit Hāc
spem mihi tua bonitas facit Ex his qui cesari astant. nemo
mihi est| Eurialo gratior In hunc animꝰ meꝰ cōmotꝰ ē. ne
scio q̄bus aduror flāmis. Nec illū obliuisci. nec mihi pacem
possum dare. nisi me facio notā Perge oro zosia. cōueni Eu

rialũ dic meipsum amare Nil volo ex te amplius. nec tu fru/
stra hoc nuncium facies Quid audio. refert zosias Hecc ine
me flagicia facere. aut cogitare hera. Prodã ne ego dñm. iã/
qꝫ senex incipiã fallere. qđ iuuenis abhorrui Quin potiꝰ cla
ra progenies huiꝰ vrbis extirpa nefanda flãmas e casto pe/
ctore Ne obsequare dire spei. extingue ignẽ Nõ egre amorẽ
pellit. qui primis obstat insultibꝫ Qui dulce malũ blandien
do nutrit. duri et insolentis dñi seruituti se dat nec cũ vult
excutere iugũ põt. ꝙ si hoc resciret maritus. Heu ꝗbus te ille
laceraret modis Nullus diu latere põt amor. Tace inꝗt
lucresia Nihil loci terrori est. nihil timet. que non timet mo
ri Quecũqꝫ dederit exitũ casus ferã Quo misera pergis zo
sias retulit Domũ infamẽ reddis. solaqꝫ tui generis eris ad/
ultera Tutũ esse facinus reris mille circa te oculi sunt. Non
sinet genitrix occultũ scelus. nõ vir. nõ cognati. non ancille.
serui vt taceant. iumẽta loquẽtur. ⁊ canes. et postes. et mor/
mora te accusabũt Atqꝫ vt celes oĩa qui videt oĩa. celare nõ
potes deũ. Disce ꝙ pena presens cõscie mentis et animꝰ cul
pa plenus. seqꝫ ipsum timens negata est magnis sceleribꝫ fi/
des Cõpesce obsecro impij amoris flãmas expelle facinus
mente casta horridũ Metue cõcubitus nouos miscere tha
lamis mariti Scio rectũ esse qđ dicis retulit lucresia sꝫ fu
ror cogit sequi peiora Scit animꝰ q̃ntũ p̃cipiciũ instat. ⁊ ru
it Vincit ⁊ regnat furor. potẽsqꝫ mẽte tota dñaẗ amor Stat
sequi qđ regnuꝫ iubet amoris. Nimis heu nimis reluctata
sum frustra. perfer si mei te miseret nunciũ. Ingemuit suꝑ
his zosias perqꝫ has canas senectute comas. fessumqꝫ crini
bus pectus et fida que prebui genera seruitia. precor supplex
siste furorẽ. teqꝫ ipsam adiuua. Pars sanitatis ẽ velle sanari.

Tum lucresia nõ omnis ait ingeniũ reliquit pudor. Pare
bo tibi zosia amorẽ (qui tegi nõ vult) Unicũ effugiũ ẽ huiꝰ
mali morte vt preueniã nefas! Extertitꝰ hac zosias voce mo
derare inquit hera mentis effre ne impetus coherce animos
Nũc vita es digna. quia te nec dignam putas. Decretum
est ait lucresia mori Admissum scelus collatim vxor gladio
vindicauit. ego honestius preueniam morte comitendum.

Genus leti quero. laqueo ferro. precipitio. veneno vindicar[e]
castitatem licet. vnũ horũ aggrediar Nõ patiar inquit sosi/
as At lucresia Si quis more constituit, phiberi non põt. aũ
Porcia Cathonis. mortuo bruto cũ ferrũ sibi substractum
esset carthones ardentes ebibit Si tam proteruus inquit
sosias incubat menti furor tue. vite q̃ȝ fame cõsulendũ ẽ Fal
lax sepe fama ẽ que mala melior. bono peior nõnunq̃ȝ datur
Temptemus hunc eurialũ. ꝛ amorẽ operã demus Meus
erit ille labor. tibiq; ni fallor rem cõfectã dabo His dictis in
censum animũ inflãmauit more. spemq; dedit dubie ment[i]
Sed nõ illi animus erat vt qđ dixerat esset facturus. differ/
re animũ femine querebat. furorẽq; in munere. vt sepe tps e[x]
tinguit flãmas. ꝛ adimit egritudinẽ dies Existimauit sosi/
as falsis gaudijs puellã pducere. donec vel cesar abiret. vel
mens illius mutaretur. ne si negasset. alius nuncius querere-
tur aut in se manus mulier iniceret Sepe igit[ur] ire atq; redire
se finxit ꝛ illum gaudere amore suo ꝛ temp9 ydoneũ querere.
quo inuicẽ effari possent dixit Interdum nõ fuisse loquend[i]
oportunitatẽ nõ nunq̃ȝ se mitti extra vrbem studuit. ac in re
ditum gaudia distulit Sic in dieb9 multis egrotũ pauit an[i]
mũ Et ne p oĩa mentiretur. semel tantũ adorsus eurialũ O
q̃ȝ dilectus es hic ait Nec illi querenti. quid hoc esset rñdi[t]
At eurialus secreto cupidinis arcu percussus. nullã mẽbri[s]
quietẽ dabat Igne furtiuo populãte venas qui totas penit[us]
vorabat medullas Nõ tñ sosiã nouit nec lucresie missum p[u]
tauit vt oẽs minus spei habem9 q̃ȝ cupiditatis Hic vb[i]
ardere se vidit. diu prudentiã suã miratus ẽ. seq; multotiens
increpauit Euriale quid sit amoris imperiũ nosti Longi lu[c]
ctus. breues risus. parua gaudia. magni metus Semp mo
ritur ꝛ nunq̃ȝ mortuus ẽ qui amat Quid tu his iugis immi/
sceas iter At cũ se frustra. quid tandẽ ait in cassum miser amo
ri repugno Nũ me licebit qđ iuliũ licuit. qđ alexandrũ qđ ha
nibalem. viros armatos refero Aspice poetas. virgilius per



funẽ tractus ad mediaȝ turrim pependit. dum se mulierculę
sperat vsurum amplexibus Excuset q̃s poetã vt laxioris vi
te cultorem Quid de phis dicemus disciplinarũ magistris.

et artis bene viuendi preceptoribꝫ Arestotelē tanq̄ȝ equū mu
lier ascendit. freno coercuit. ⁊ calcaribꝫ pupugit. Dijs equa
potestas est cesaris. Non est verū qđ vulgo dicit᷑. Non bene
ꝯueniūt nec in vna sede morant᷑. maiestas ⁊ amor Quis ma
ior est amator q̄ȝ noster cesar. Quotiens hic amori operā de
dit: Herculē dicūt qui fuit fortissimus ⁊ certa deorū soboles
pharetris ⁊ leonis spolio positis colū suscepisse passumq̄ȝ ap
tari digitis smaragdos. ⁊ dare legem rudibꝫ capillis ⁊ manu
que clauā gestare solebat ꝓperante fuso duxisse fila. Natura
lis est hec passio. Sentit ignes genus aligerū. Nam niger a
viridi turtur amat᷑ aue Et varijs albe iūgūtur sepe columbe
Si ꝟborꝝ memini q̄ ad phaonē siculꝫ scribit Sapho. q̄d q̄/
drupes referā Mouet ꝓ ꝯiugio bella iumentū. timidi cerui
p̄lia poscūt. ⁊ concepti furoris dant signa mugiētes. vtūtur
hircane tigrides Vulnificus aper dentes acuit Peni qua/
ciūt terga leones. cū mouit amor ardēt insani ponthi belue.
Nihil imune est nil amori negatū Odiū parit cū iussit amor
Juuenū feroces ꝯcitat flāmas. sensibusq̄ȝ fessis rursus extin
ctos reuocat calores. Virginū ingemito ferit igne pectꝰ. q̄d
ergo nature legibꝫ renitar. Omnia vincit amor ⁊ nos ceda/
mus amori. Hec vbi firmata sunt. lenaȝ querit. cui cras ad
nuptā ferēdas ꝯmittat. Nisus huic fidus comes erat ꝑharū
rerū callidꝰ magister. Hic ꝓuinciā suscipit. mulierculāq̄ȝ cō
ducit. cui littere ꝯmittūtur in hāc sentētiā scripte. Eurialꝰ Lucretie

Alutarem te Lucresia meis scriptis si qua mihi salu
tis copia foret. sed omnis tum salutis tum vite spes
mee ex te pendet. Ego te magis q̄ȝ me amo. nec te pu
to latere meū ardorē. Cesi pectoris index tibi esse potuit vul
tus meus sepe lacrimis madidus. ⁊ que vidente te emisi sus
piria. Fac benigne te precor q̄ me tibi aperio Cepit me de/
cus tuum. vinctūq̄ȝ tenet eximia qua omnibꝫ p̄stas venusta
tis gratia. Quid essꝫ amor ante hac nesciui. Tu me cupidi/
nis imperio subiecisti. pugnaui diu fateor violentū vt effu/
gerem dominū. sed vicit meos conatus splendor tuus. vice/
rūt oculorꝝ radij quibꝫ es sole potētior. Captus sum tuꝰ nec
mei amplius ꝯpos suȝ Tu mihi ⁊ cibi ⁊ potꝰ saporē abstulisti

Te dies noctesq; amo. te desidero. te voco. te expecto. te cogito. te spero. de te me oblecto. tuus est animus. tecū sum totus. Tu me sola seruare potes. solaq; pdere. elige horū alterum. & quid mētis habeas rescribe. nec durior erga me ꝓbis esto q̄ fueras oculis. quib9 me colligasti. Nō peto rē grandem. vt alloquendi te copiā habeā postulo. hoc totū volunt littere mee. vt que scribo dicere possum coram te Hoc si das viuo & felix viuo. sin negas extinguit cor meum. quod te magis q̄ me amat Ego me tibi & tue ꝯmendo fidei. vale anime mi. & vite subsidium mee. Has vbi gemma signas accepit lena festino cursu Lucresiam poscit. eaq; sala inuenta. hanc tibi epistolā inquit tota cesaria nobilior & potētior curia mittit amator. vtq; sui te miserat magnis precib9 rogat. Erat lenocinio notata mulier. nec id lucresiam latebat. ꝑmolesteq; tulit nefandam feminā ad se mitti. Atq; in eam versa que te ait scelesta in hanc domū audacia mittit. que te dementia adire meā ꝑsentiā suasit. Tu nobiliū edes ingredi. tu matronas tētare potentes & violare audes legittimas faces. vix me contineo q̄n in capillos inuolez tuos Tu mihi des litteras. tu me alloquaris. tu me respicias. Nisi plus qđ me decet attēderē q̄ qđ tibi ꝯuenit efficerē hodie ne post has tabellas amatorias ferres. Jocius venefica tuasq; litteras tecū defer. imo da potius vt lacerē igniq; dedam Arripiensq; papirū in partes diuersas scidit. & calcatā sepe pedib9 atq; ꝯsputam in cinerē ꝓiecit. Ac sic de te sumi suppliciū lena deberet igneq; vita dignior. Sed abi ocius ne te vir inueniat meus. & quas tibi remisi de te poscat penas Cauetoq; admodū ne ante ꝯspēctū redeas meū. Timuiss; alia mulier. sed hec matronaꝝ norat mores & intra se inq̄t. Nūc vis maxime q: te nolle ostendis. Moxq; ad illaz Parce inq̄t dn̄a. putaui me bene facere tibiq; placitū iri. Si secus est da veniaz imprudentie mee. si nō vis redeā parebo. Tu quē despiceas amatorem videris Atq; his dictis e ꝯspectu recessit. Eurialio aūt inuento Respira inquit felix amator. plus amat mulier q̄ amator. s; nūc nō fuit rescribendi ociū. inueni mestā lucresiā. At vbi te nomino tuasq; litteras dedo. hilarē vultū fecit muliesq; papirū

basiauit. Ne dubita mox responsum dabitur. Et abiens vetula canit ne amplius inueniret ne p̄ vobis referret verbera

Lucresia vero postq̄ anus euasit fragmenta pquirēs epistole particulas quasq̄ suo loco reposuit & lacera verba contexuit iāq̄ legibile cyrographū fecerat. Quod postq̄ milies legit miliesq̄ deosculata. tandēq̄ inuolutū syndone inter p̄ciosa iocalia collocauit Et nūc hoc repetens nūc illud vbiꝫ maiorē horatim bibebat amorē. Eurialoq̄ rescribere statuit atq̄ hūc in modū dictatam epistolam misit Lucretia Curiolo

Esine sperare quod assequi nō licꝫ Euriale. parce litteris ac nūcijs me vexare Ne me illarū ex grege credito que se vendūt. non sum quā putas nec cui submittere lenam debeas. Quere aliā incestandam. me nullus amor nisi pudicus assequatur. cum alijs vt libet agito Ex me nil postules teqꝫ me indignū scias. Vale Hec ep̄la q̄uis durior eurialo visa est & ꝯtraria lene dictis. viam tamē ostēdit vltro citroqꝫ litteras missitādi. Nec dubitauit eurialus credere cui fidem lucresia prebuissꝫ. sed angebat̄ quia sermonis ytalici nescius erat. ideoqꝫ feruenti studio curabat ediscere. Et q̄r sedulum faciebat amor breui tēpore doctus euasit. solusqꝫ sibi dictauit epistolas que p̄us ab alijs mutuabat̄ quicq̄d etrusco sermone scribere oportuit. Respōdit ergo lucresie nil succensendū esse sibi q̄ infamē miserat feminā. cū id se peregrinū latere qui alio vti nūcio non potuerat missionis amorm fuisse causam. qui nil quereret inhonesti. Credere se fore pudicā castissimāqꝫ atqꝫ idcirco maiori dignā amori. insolentem feminā honorisq̄ sui prodigaꝫ nedum se nō diligere sed maximo odio prosequi. Pudicicia nāqꝫ amissa nil esse q̄d in femina ꝯmendetur. Formā esse delectabile bonum. sed fragile caducūqꝫ. et cui nisi pudor assit nihil precij detur. cui pudiciciam forme adiunxerit eā diuinā esse mulierem. ipsam vtraqꝫ dote pollentē scire. ac ppterea coli a se que nihil ab ea peteret libidinosum aut offuturū fame. Optare se tantum alloqui. vt animū suum qui scriptis plene ostendi nequit verbis aperiat Cum his litteris munera misit nō solū materia sed etiā p̄ciosa ope Ad hec lucresia sic rescripsit. Accepi lr̄as tuas. iāqꝫ

Curiolg Lucre.

Lucretia Curiol.

nil amplius de lena queror. q me ames nō magnifacio. quia nec pmus es nec solus quē mea forma deceperit. Multi et amauerūt et amant me alij. sz vt illorū sic et tuus erit vacuus labor. Habere verba tecū nec possum nec volo. Inuenire me solam nisi fias hyrūdo nō potes. Alte sunt domus et additus custodia clausi. Munera tua suscepi. qr oblectauit me opus illorum. sed ne qd tuū gratis apud me sit neue hoc pignus videatur amoris. remitto ad te annulū quē matri mee vir dedit. vt apud te quasi pciū sit vēditorū iocaliū. nec eīn minoris est gēma eius q̄ munus tuū Vale. His Eurealus replicauit

Magno mihi gaudio fuit epistola tua que finem querelis facis de lena. Sz angit me q amorē paruipendis meū. nam et si te plures amāt nullorum tamē ignis ꝯparādus meū. At tu hoc nō credis quia loqui nequeo tecū. id si dareť nō me contēneres. O vtinā fieri possem hyrūdo. sed libentius trāsformari in pulicē vellē. ne mihi fenestrā clauderes At ego nō q nequeas sed nō nolis doleo. nam qd ego nisi animū respitio Ach mihi Lucresia quid in te nolle En si fieri possis me nolis alloqui q̄ tuus sum totus. Qui nil magis cupio q̄ tibi gerere morē: que si iubes in ignē ire citius obediam q̄ pcipias Mitto obsecro verbū hoc Si nō datur facultas. assit volūtas tamē. ne me verbis eneca que vitā oculis mihi pbes Si non placet me alloquiū petere. qr non sit impetrādū obseqr. Sed muta sententiā illā que meū laborē vacuū dixisti futurū. Absit hec crudelitas. mitior esto amanti tuo. Si pgis sic loqui. fies homicida nec dubita. Facilius tu me vbis interimeres q̄ alius quis gladio. desino iam plura poscere. vt redames tantum postulo. nihil est qd obijcias. nemo potest te prohibere. Dic te me amare et beatus sum. Munuscula mea quouismodo apud te sint Statū est illa te aliquādo mei admonebūt amoris. Sed parua illa fuerūt et minora sunt que nūc mitto. tu tamē noli spernere qd amator donat. Maiora indies ex patria debent afferri. cuz aderūt ex me recipies. Annulus tuus nunq̄ ex digito meo recedet. et illum vice tua crebris osculis reddam madidum. Vale. dilectum meū et mihi quod potes solacium dato.

Jc cū frequenter replicatū esset in hūc tandem modum lucresia dedit epistolam. Uel est tibi euriale morem gerere. teqꝫ vt petis amoris mei participem facere Nam id tua nobilitas meretur ⁊ mores tui deposcunt vt incassum ames Taceo q̄ꝫtum mihi placet forma tua ⁊ plena benignitatis facies. sed mihi nō est vsu te vt diligam. nosco meipsam. si amare incipiā. nec modum nec regulam seruabo. Tu hic diu esse non potes. nec ego te postq̄ꝫ in ludū venerim possem carere. Tu me nolles abducere. at ego nollem manere. Mouēt me multarū exempla. que per peregrinos amantes deserte sunt. ne tuum amorem sequar. Jason medeam cuius auxilio vigilem interemit draconē. ⁊ vellus aureum asportauit reliquit. Tradendus erat theseus minothauro in escam. sed ariadne fretus consilio euasit. illam tamē desertam apud insulam deseruit. Quid dido infelix. que profugum recepit eneaꝫ. num illi peregrinus amor interitum dedit Scio quāti periculi est amorem extraneū admittere. nec me tantis obijciam discriminibꝫ. Uos viri solidioris estis animi. furoreq̄ꝫ magis cōpescitis. Femina vbi furere incipit sola potest morte assequi in terminū. non amant sed insaniūt mulieres. Et nisi correspondeat amor nil est amante femina terribilius. Postq̄ꝫ receptus est ignis nec famā curamus nec vitam vnicū remedium est si copia sit amati. naꝫ quo magis caremus magis cupimus. nec discrimen timemus vllum dum nostri libidini satisfiat. Mihi ergo nupte nobili diuiti ꝯsultum est amori viā precludere. ⁊ tuo p̄sertim qui non potest esse diuturnius Ne vel rodopeia phillis dicar. vel altera sapho. Jdeo te oratum volo ne vltra meum exposcas amorem. et tuum vt paulatim comprimas extinguasq̄ꝫ. naꝫ id est viris q̄ꝫ feminis multo facilius. nec tu si me vt dicis amas. id ex me querere debes qđ mihi exitio sit. Pro tuis donis remitto auream crucem margaritis ornatam. que licet breuis sit. non tamen precio caret Uale Non tacuit Eurialus his acceptis litteris sed vt erat nouis scriptis incensus calamum suscepit. atqꝫ sub hac forma dictauit epistolam.

Aue anime mi Lucresia. que me tuis litteris saluū fa-

cis.etsi nō nil fellis immisceas.sed hoc spero me audito di/
strahes. Venit meas in manus epistola tua clausa ꝛ tua gē/
ma signata.hanc ꝛ legi sepe.ꝛ deosculatꝰ sum sepius.sed hec
aliud suadet ꝙ̃ tuus videt̃ animus fuisse Rogas me vt ama
re desinaquiam nō expedit tibi peregrini flammas seq̃ amo
ris. Et ponis exempla deceptarū matronarū.sed hoc tā or/
nate culteqꝫ scribis vt mirari magis ꝛ amare tuū ingenium
debeam ꝙ̃ obliuisci.quis est ille qui tūc amare desinat quan
do prudentiorem ꝛ sapientiorem animaduertat amicā. Si
meum minuere amorem volebas.non oportuit doctrinā tu
am ostendisse. Nam hoc non est incensum extinguere .sed ig
nem maximū ex parua conflare fauilla Ego dum legi magis
exarsi videns forme tue preclare ꝛ honestati ꝯiunctā esse do/
ctrinam.verba sunt tamē quibꝫ rogas vt amare desistam.ro
ga montes vt in planū veniant:atqꝫ fontes sua repetant flu/
mina.tam possem ego te non amare ꝙ̃ suū relinquere phebꝫ
cursum. Si possunt carere niuibꝫ sitie montes.aut maria pi
scibꝫ.aut feris silue.poterit ꝛ obliuisci eurialus tui. Non est
pronū viris vt reris Lucresia flāmas extinguere.nam qđ tu
sexui nostro asscribis. pleriqꝫ vestro assignāt. ſʒ nolo hoc cer
tamen nūc aggredi.ad ea me respondere oportet que in ad/
uersum retulisti. Idcirco em̄ nolle te inde iamqꝫ respondere
amanti significas.quoniam multas peregrinus amor dece/
pit Exemplaqꝫ ponis .sed possem ego plures referre quos fe
mine relinquerunt. Troylum sicut nosti Priami filium Cri
sis decepit. Deiphebum Helena prodidit. Amantes Circe
suos varijs medicamentis vertebat in sues.atqꝫ in aliarum
terga ferarum. Sed iniquū est ex paucarū ꝯsuetudine totuꝫ
vulgus censere.nam si sic peregrinus ꝛ tu ꝓpter duos tresve
malos aut etiam decem viros omnes accusabis horrebisqꝫ
et propter totidem feminas cetere omnes erunt odio mihi.
Quin potius alia sumamus exempla qualis amor anthonij
cleopatreqꝫ fuit.et aliorum quos epistole breuitas referri nō
sinit. Sed tu Ouidium legisti inuenistiqꝫ post troyam diru
tam achiuorum plurimos dū remeant peregrinis retentos
amoribꝫ nunꝙ̃ in pariam reuertisse. Deserūt nanqꝫ amatri/

cibus suis. carereqꝫ potius necessarijs. domo regnis ⁊ alijs que sūt in patria cuiqꝫ gratissima voluerūt ꝙ amicas relinq̄re. Hec te rogo mi lucresia cogites. nō illa que sunt nr̄i amori aduersa. et que pauci fecerūt. Ego ea mente te sequor. vt ꝑpetuo te amem. simqꝫ ꝑpetuo tuus. Nec tu me ꝑegrinū dixeris. magis nanqꝫ ciuis sum ꝙ q̄ hic nascit̄. nam illū casus fecit ciuē. me vero electio Nulla mihi patria erit. nisi vbi tu sis Et q̄uis aliq̄n cōtingat me hinc abire. redit⁹ tamē festinus erit. nec ego in teutoniā reuertar. nisi res cōpositurus. ordinaturusqꝫ vt tecū esse q̄diu possim. facile manēdi apud te reperiet̄ occasio Multa his in partibꝫ cesaris negocia sunt. hec mihi cōmitti expediēda curabo Nunc legatōne fungar. nūc mun⁹ exercebo. vicariū in strucia cesarē habere oportꝫ. hāc ego ꝓuinciā impetrabo Ne dubita suauiū meū lucresia. meum cor. spes mea Si viuere absqꝫ corde possū ⁊ te relinquere possum Age iam tandē miserere amātis tui. qui tanq̄ nix ad solē liquescit Cōsidera meos labores ⁊ modū iam deniqꝫ meis martirijs statue. quid me tam diu crucias Miror ego mei. q̄ tot mala perpeti potuerim. qui tot noctes in somnes duxi. q̄ tot ieiunia toleraui. vide q̄ macer sū q̄ pallidus. parua res ē. q̄ spiritū alligatū corpi detinet Si tibi aut parentes aut filios occidissem. nō poteras de me maius q̄ hoc supplicium sumere. si sic me punis qꝛ te amo. q̄d igitur facies qui tibi dānū dederit aut malū. Ach mea lucresia. mea hera. mea salus. meū refugiū. suscipe me in graciā Demū rescribe me tibi carū esse Nihil aliud volo liceat me dicere. seruus lucresie sum. Et reges ⁊ cesares amāt seruos vbi fideles nouerint Nec dij dedignātur reclamare qui amant Uale spes mea. meusqꝫ metus Ut turris (que fracta interius) inexpugnabilis videt̄ exterius. si aries admotus fuerit mox confringit̄ sic Euriali ꝟbis lucresia victa est Postq̄ eīn sedulitatē amātis ap te cognouit. et ipsa dissimulatū patefecit amorē. atqꝫ his it teris Eurialo sic aparuit.

On possum tibi amplius aduersari. nec te amplius Euriale mei amoris exꝑtē habere possū. vicisti. iāqꝫ sum tua Me miseram que tuas suscepi litteras. ni

miũ multis exponēda sum periculis. nisi tua me fides ⁊ pru/
dentia iuuet. vides vt serues que scripsisti in amorē iam tuũ
venio. si me deseris et crudelis ⁊ proditor ⁊ omniũ pessimus
es Facile est femellā decippe. sed quāto facilius tanto turpi⁹
Adhuc es integra ē. si putas me deserendā. dicito añq̄ʒ ma
gis amor ardeat Nec incipiamus quod postmodũ incepisse
peniteat Omniũ rerum respiciendus est finis. Ego vt femia
rũ est parũ video Tu vir es. te mei ⁊ tui curā habere oportet
do me iam tibi. tuāq̄ʒ sequor fidē Nec tue esse cupio. nisi vt
sim ꝑpetuo tua Uale meũ presidiũ. meeq̄ʒ ductor vite Post
hanc plures eple misse vtrimq̄ʒ sunt. nec tam ardēter scripsit
Eurialus. q̄ʒ ferueter lucresia r̄ndit. vnũ iā vtriq̄ʒ desideriuʒ
erat sil' cōueniēdi. sed arduũ ac pene impossibile videbat̄ om/
niũ oculis lucresiā obseruantibus. Que nec sola vnq̄ʒ egre/
diebat̄. nec vnq̄ʒ custode carebat. nec tam diligēter bouē iu/
nonis custodiuit argus q̄ʒ menelaus iusserat obseruari lucre
siam. viciũ hoc apud ytalos late patet. feminā suā quasi the/
saurũ quisquis recludit. meo iudicio minus vtiliter Sũt em̄
fere eiusmodi mulieres oēs. vt id potissimũ cupiāt quod ma
xime denegat̄. que vbi velis nolunt. vbi nolis cupiunt vltro.
De si liberas h̄nt habenas in minus delinquũt Exm̄ tā faci
le est inuitam custodire mulierē. q̄ʒ in feruente sole pulicũ gre
gem obseruasse. nisi valde casta sit mulier frustra maritus ni
titur apponere seruantes eam. sed quis custodiet ipsos custo
des. Cauta est. ⁊ ab illis incipit vxor indomitum animal est
mulier. nullisq̄ʒ frenis retinendum Erat lucresie spurius fra
ter. huic sepe tabellas cōmiserat Eurialo deferendas hũc em̄
sui amoris conscium fecerat. Cum hoc igitur cōuenit̄ Euri
alũ domi vt clam recipiat. habitabatq̄ʒ hic apud nouercam
suā lucresie matrē. quā lucresia sepe visitabat. ⁊ ab ea sepe vi
sitabatur. nec em̄ magno interuallo distabant. Ordo ergo 'is
erat. vt clauso in conclaui Eurialo. postq̄ʒ mater ecclesiasti/
cas auditura cerimonias exiuisset lucresia supueniret tanq̄ʒ
matrē domi cōuentura. qua non inuenta reditum expectaret.
interim vero apud Eurialum esset. Post biduum statutus
erat termin⁹ at bi dies tanq̄ʒ anni visi sunt amātib⁹ longi. vt

bene suspirantibus hore pducte sunt. male suspirantibꝰ cor/
repte. sed nō arrisit amantū desiderijs fortuna. presentit nan/
qꝫ insidias mater atqꝫ dies venit egressa domū preuignū ex/
cludit. qui mox eurialo triste nunciū tulit. Cui nō minus qꝫ
lucresie fuit molestū. que postqꝫ detectos agnouit dolos hac
nō successit. alia inquit. aggrediamur via Nec potis erit ma
ter meis obsistere voluptatibꝰ Pandalus viro affinis erat.
quē iam lucresia fecit archanorū sciū. nec em̄ poterat ignitus
animus quiescere. Significat igit̄ eurialo hunc vt alloquat̄
quia fidus sit et cōueniendi via possit monstrari. At eurialo
nō videbatur tutū illi se credere quē menelao semper herentē
intuebatur. ⁊ subesse fallaciā verebat̄ Inter deliberandū aūt
iussus est Eurialus romā petere. atqꝫ cū pontifice maxia de
coronatione transigere. qui res tum sibi tum amice molestis/
ma fuit. Sed oportebat cesaris imperiū ferre. Iter ergo duo
rū mensiū fit Lucresia interim domi manere. fenestras clau/
dere. mestas induere vestes. nusqꝫ exire Mirari omnes. nec
causam noscere. Sene ipse vidue videbant̄. et tanqꝫ sol defe
cisset. cuncti se putabant in tenebris agere. Domestici qui eā
sepe incubantē lectulo. et nunqꝫ letā videbāt egritudini ipu/
tabant. ⁊ quicqͩd remedioꝝ afferri poterat perquirebant. sed
illa vel nunqꝫ risit. vel thalamū egredi voluit. nisi postqꝫ redi
re Eurialū. ⁊ illi cesarē obuiā esse cognouit. Tum em̄ quasi e
graui somno excitata. lugubri veste posita. e ornamētis redi
mita prioribus. fenestras apuit. letabundaqꝫ illū expectauit.
Quā vt cesar vidit. ne nega amplius Euriale inquit detecta
est res. Nemo vnqꝫ absente te lucresiā videre potuit. nūc qꝛa
redisti aurorā cernimus. Quis em̄ modus assit amori. tegi
nō potest amor. nec abscondi tussis Iocaris mecū vt soles
cesar. et me in risum ducis Eurialus ait. Ego qͩd hoc sit non
scio. hinnitus equorū et prolixe barbe strepitus tue illā forsi/
tan excitauit. Atqꝫ sic affatus lucresiā furtim aspexit. ⁊ ocu/
los cōiecit in oculos. eaqꝫ post reditū prima cōsaluatio fuit.
paucis deinde interiectis diebꝰ. Nisus euriali fedus comes
dum anxius amici cause fauet. tabernā speculatus est. que
post menelai domū sita. in lucresie camerā retrorsum habe/

bat intuitū Cauponē igiꝉ ſibi cōſiliat. ſpectatoqꝫ loco Euria
lū adducit. ⁊ hac inquit ex feneſtra alloqui lucreſiam poteris.
Media inter vtrāqꝫ domū cloaca fuit. nec hoī nec ſoli acceſ
ſa. triūqꝫ vlnarū diſtantia feneſtrā lucreſie diſcriminabat hic
diu conſedit amatoꝛ. expectans ſi quis caſus lucreſiā oſtēde
ret. nec deceptus eſt. affuit tandē lucreſia. cūqꝫ huc atqꝫ illuc
reſpiceret. ꝗd agis ait Eurialus vite rectrix mee. quo tendis
lumia meum coꝛ. huc huc dirige oculos pꝛeſidiū meū. Tuꝰ
hic Eurialus ē. me me aſſum. me reſpice Tu ne hic ades) in
quit lucreſia) o mi Euriale Jam te alloqui poſſum. vtinā et
amplecti valerē. Ad iſtud Euralius. nō magno conatu faciā
ſcalam. huc admouebo. Obſera thalamū amoꝛis noſtri gau
dia nimiū diſtulimus. Caue mi Euriale ſi me vis ſaluam. fe
neſtra hic ad dexterā eſt. vicinuſqꝫ peſſimꝰ. nec cauponi cre
dendū eſt. qui parua pecunia et te ⁊ me ꝑderet. ſed alia incede
mus via. Sat eſt ſi hinc ſermo in noſtro patet acceſſus rn̄/
dit lucreſia. At mihi inquit Eurialus. moꝛs eſt hec viſio. niſi
te ſemel amplectoꝛ. meiſqꝫ bꝛachijs teneo mediā. Diu ex hoc
loco tractus ē ſermo. miſſaqꝫ ꝑ arundinē ſunt munera. Nec
Eurialus in donis q̄ꝫ lucreſia liberalioꝛ fuit. Senſit dolos
zoſias ſecumqꝫ fruſtra inquit amantū conatibus obſto. niſi
aſtu ꝓuideo et hera peribit et dn̄s infamiam ſubibit. ex his
malis ſatius eſt vnum euertere. Amet hera. nihil nocebit ſi
clam ſit. Jpſa pꝛe amoꝛe ceca eſt. nec quid agat ſatis ꝓſpicit.
Si nō pōt cuſtodiri pudicicia. ſatis ē rumoꝛē tollere. ne do/
mus infamis fiat. neue paricidiū cōmittaꝉ. Adibo et operā
pꝛebebo meam. Reſtiti quo ad potui. ne cōmittereꝉ nefas. id
qꝛ nō licuit. meū eſt curare ait qd̄ agiꝉ occultū ſit. et ſic agere
vt nemo ſciat. Cōmune malū libido eſt. nec hō eſt quē peſtis
hec nō agitet. Et ille caſtioꝛ habetur qui cautius agit. Dūqꝫ
ſic faꝉ lucreſiā egreſſam thalamo videt aggreſſuſqꝫ feminam
Quid iā ē inq̇t qꝛ nil amoꝛis mihi cōicas. Eurialus tibi ni/
hilominꝰ dilectꝰ ē et me clam amas. Videas cui des fidem
Pꝛimꝰ ſapiētie gradꝰ ē nō amare. ſecūdꝰ vt ſic ames ne pa/
lam fiat Sola hoc ſine internūtio facere nō potes. quāta mi
hi apud te ſit fides. longo iam tꝑe didiciſti. ſi mihi cōmittere

vis iube mihi maxima cura est ne amor iste detegat᷑ ⁊ tu pe/
nam lues. ⁊ vir omniũ Ad hec lucresia. sic est vt ais zosia in/
quit. ⁊ tibi magnã habeo fidẽ sed tu visus es nescio quõ ne/
gligens. et meis aduersus desiderijs Nũc q̃ʒ sponte te offers
vtar obsequijs tuis. nec abs te decipi timebo. tu scis q̃ntum
ardeo diu ferre nõ possum hanc flãmã. iuua me vt sit' esse pos
sum⁹ Eurialus amore languet et ego morior Nil peius ẽ q̃ʒ
obstare cupidini nostre. Si semel inuicẽ couenerim⁹. tpati⁹
amabim⁹. ⁊ nr̃ tect⁹ erit amor Uade igit᷑ eurialoq̃ʒ viã vni/
cã me accedẽdi dicito. si ab hinc q̃dri duo dũ rustici frumen
tũ afferũt. vectorisq̃ʒ psonã induat. optusq̃ʒ sacco triticũ p sca
las in horreũ ferat. tute sis thalamũ ad scalas habere hostiũ
atq̃ʒ oĩa Eurialo dicito. hic diẽ manebo. ⁊ dũ erit temp⁹ so
la in cubili ero Ipse hostiũ impellat dũ solus sit. ⁊ ad me in/
grediat᷑. Sosias q̃uis arduũ facinus esset. maiora ne intus
mala puinciã suscepit Eurialoq̃ʒ inuẽta cũcta ex ordine nun
ciat. que ille indicãs leuia libenter amplectit᷑. seq̃ʒ impatis ac
cingit. nec aliud querit᷑ q̃ʒ nimiã morã O insensatũ pectus a/
mãtis. o mentẽ cecã. o aiam audacẽ. corq̃ʒ intrepidũ Quid ẽ
tã inuiũ. qđ tibi nõ puiũ videat᷑. Quid tã asperũ. qđ planũ nõ
estimes Quid tã clausũ. qđ tibi nõ sit aptũ Tu om̃e discrimẽ
puifacis. tu nihil difficile cẽses. Inanis ẽ apud te oĩs custo/
dia maritoꝝ. nulle te leges tenẽt. nulli met⁹. nulli pudori ob
noxius es Oĩs labor tibi ẽ lud⁹ O rerũ amor domitor oĩm
Tu virũ primatẽ cesari acceptissimũ. diuitijs affluentẽ. etate
maturũ imbutũ lr̃is prudẽtia clarũ eo pducis. vt posita pur
pura saccũ induat. vultũ fuco tegat. seruus ex dño fiat. ⁊ q̃ nu
tritus in delicijs fuerat. iam humeros in gestãdis oneribꝫ ap
tet seq̃ʒ publicũ baiulũ mercede locet O rem mirandã peneq̃ʒ
incredibilẽ. virũ alioquin consilio grauissimũ inter cateruas
vectorũ cernere. atq̃ʒ in colluuie illa feceq̃ʒ hoĩm cõtuberniũ
habuisse Quis trãsformationẽ querat maiorẽ Hoc ẽ quod
Ouidius methamorphoseos vult dũ fieri ex hoĩbus. aut be
stias scribit aut lapides. aut plãtas. hoc eximius poetaꝝ ma
ro sẽtit dũ circes amatores ĩ terga feraꝝ s̃ti cãtauit. nã ita est
ex amoris flãma sic mẽs hoĩs alienat᷑ vt paꝝ a bestijs diffe/

rat Linquens croceũ titanis aurora cubile. iam diem refere/
bat optatũ moxq́ suũ rebus colorẽ appollo reddens. expectã
tem recreat Eurialũ. qui tunc se fortunatũ. beatũq́ censuit.
cũ admixtũ vilibus seruis noscendũ vidit. Pergit igiť. ingres
susq́ lucresie domũ frumẽto se onerauit. positoq́ in horreum
tritico vltimus descendentiũ fuit. Atq́ vt erat ꝑdoctus ho/
stiũ maritalis thalami. qđ in medio scalarũ clausum videba
tur impellit. seq́ intro recipit. et reclusis foribus solã lucresiã
serico intentã videt. atq́ accedẽs ꝓpius. salue mi aĩce inquit
salue vnicũ vite presidiũ speiq́ mee. Nũc te solã offendi. nũc
qđ semper optaui semotis arbitris te amplectar. nullus iam
paries. nulla distantia meis obstat oculis Lucresia q̃uis or
dinẽ ipsa dedisset. primo cõgressu stupuit. nec Eurialũ ꝫ spi
ritum se videre putauit. vt que virũ tantũ ad ea pericula itu
rum sibi nõ suadebat. At vbi inter amplexus et oscula suum
cognouit Eurialũ. tu ne hic es paupcule. tu ne hic ades Eu
riale Et rubore per genas fuso. cõplexa est arctius hoĩem. et
media fronte cõspicať. moxq́ repetens sermonẽ. Heu quãto
te ait discrimini subiecisti. Quid amplius dicã. iam me tibi
carissimã scio. iam tui amoris feci periculũ. sed neq́ tu me a
liam inuenies. dij tm̃ fata secundent. et amori nostro ꝓsperũ
euentũ debẽt. Dũ spiritus hos regat artus. pre te nemo lu/
cresie potens erit. Nec maritus quidẽ. si rite maritũ appello
q̃d mihi inuite datus est ⁊ in quẽ animus nunq̃ cõsensit me
us Sed age mea voluptas meũ deliciũ. abijcito saccũ hunc
teq́ mihi vt es ostende. Exue vectoris spẽm hos funes mis/
sos face Eurialũ me videre concedito. Jã ille despositis sor/
dibus astro fulgebat ⁊ auro ⁊ amoris in officiũ pronus ibat
Cũ zosias ante hostiũ pulsitans Cauete inquit amãtes ne/
scio quid rerũ querẽs. menelaus huc festinat. tegite furta ve/
stra dolisq́ virũ fallite. nihil ẽ ꝙ egredi putetis. Tũ lucresia.
latibulũ paruum inquit sub strato est. illic preciose res sunt.
Scis q̃d tibi scripserim. si te mecũ existẽte vir aduẽtaret. in/
gredere huc tut⁹ his tenebris eris. neq́ te moueris. neq́ scre
atũ dederis. Anceps q̃d agat Eurialus mulieris imperiũ
subit. illa foris patefactis ad sericũ redit. Tum menelaus ⁊

vna bertus assunt. cirographa nōnulla ad rempublicā ꝑtinē
tia quesituri. Que postꝙ̄ nullis inuenta sunt scrinijs in lati/
bulo nostro inq̄t menela⁹ forsitan erunt. J. lucresia lumenq̄
affer hic intus querendū est. His exterritus eurialus vocib⁹
exanguis fit. iamq̄ lucresiam odisse incipit Atq̄ intra se heu
me fatuū inquit. quis me huc venire ꝯpulit nisi leuitas mea
nūc deprehensus sum. nūc infamis fio. nūc cesaris gratiā ꝑ/
do. quid gratiam vtinam inde vita supersit. quis me hinc vi
uū eripiet. emori certum est. O me vanū ⁊ stultorum omniuꝫ
stultissimū in hanc centinaꝫ volens cecidi. quid hec amoris
gaudia si tanti emūtur: breuis est illa voluptas. dolores lon
gissimi. O si nos hoc pro regno celorū subiremus Mira est
hominū inscitia. labores breues nolimus pro lōgissimis to
lerare gaudijs. Amoris causa cuius letitia fumo ꝯparari po
test. infinitis nos obiectamus angustijs Ecce meipsum. iaꝫ
ego exemplum. iam fabula omniū ero. nec quis exitus pate/
at scio. hinc si me deoruꝫ quispiam traxerit nusꝙ̄ me rursus
labor illaqueabit. O deus eripe me hinc. parce iuuētuti mee
Noli meas interi ignorātias. reserua me vt horū delictorū
penitētiā agā Nō me amauit lucresia. sed quasi ceruū in cas/
ses voluit deprehendere. Ecce venit dies me⁹. nemo me ad
iuuare potest nisi tu deus meus. Audierā ego sepe mulieruꝫ
fallacias. nec declinare sciui. At si nūc euasero nulla me vn/
ꝙ̄ mulieris techna deludet Sed nec lucresia minorib⁹ vr
gebatur molestijs. que nō solū sue sed amātis quoq̄ saluti ti
mebat. At vt est in periculis subitaneis mulierū ꝙ̄ virorum
promptius ingeniū excogitato remedio. Age inquit vir Ci
stella illic super fenestra est vbi te memini monimēta nōnul/
la recōdisse. videamus an illic cirographa sint reclusa. subi/
toq̄ incurrens tanꝙ̄ vellet aperire cistellam. latenter illā de/
orsum impulit. et quasi casu cecidisset. proch mi vir ait ad/
esto ne quid damni sentiamus Cistella ex fenestra decidit ꝑ/
ge ocius ne iocalia vel scripture dispereant. ite ite ambo q̄d
statis. Ego hinc ne quis furtum faciat oculis seruabo. Vi/
de audaciā mulieris nūc ⁊ feminis credito. Nemo tam ocu
latus est vt falli nō possit. Js dumtaxat non fuit illusus quē

C i.



coniūx fallere non tentauit. Plus fortuna q̄ ingenio sumus
felices. Motus hoc facto Menelaus Bertusq̄ vna repen/
te in viculum se precipitant. Domus etrusco more altior fu/
it multiq̄ gradus descēdēdi erant. Hinc datuꝫ est Eurialo
spacium mutandi locū. qui ex monitu Lucresie in nouas la
tebras se recepit Illi collectis iocalibꝫ atq̄ scripturis. quia ci
rographa (que quesierant) non reperierunt ad scrinia iuxta
que latuerat Eurialus transeunt. ibiq̄ voti compotes facti
consalutata Lucresia recesserunt. Illa abducto foribꝫ pessu
lo exi mi Euriale exi mi anime inquit veni gaudiorum sum/
ma meorum. veni fons delectationū mearum. scaturigo leti
tie. fauum mellis. Ueni dulcedo incorporalis mea. iam tuta
sunt omnia. iam nostris sermonibꝫ liber campus patet. Iaꝫ
locus est amplexibꝫ tutus. Aduersari oculis nostris fortuna
voluit. sed aspiciūt dij nostrum amorem. nec tam fidos amā
tes deserere voluerunt. Ueni iā meas in vlnas. nil est quod
amplius vereare meū lilium rosarumq̄ cumulus Quid stas
quid times. tua hic sum Lucresia. quid conctaris Lucresiā
amplexari. Eurialus vix tandem formidine posita sese reci/
pit. complexusq̄ mulierem. Nunquid me inquit tantus in/
uasit timor. Sed digna tu es cuius causa talia tollerentur.
Nec iste oscula et tam dulces amplexus obuenire cupiā gra
tis debent. nec ego (vt verum fatear) satis emi tantuꝫ bonuꝫ
Si post mortē rursus viuere possem teq̄ perfrui. emori mi
lies velleꝫ si hoc precio tui possent amplexus coemi. O mea
felicitas. o mea beatitudo. Uisum video. an ita est. Teneo
te an somnijs illudor vanis. Tu certe hic es. ego te habeo.
Erat lucresia leui vestita palla. que membris absq̄ ruga he/
rebat. nec vel pectus vel culnes mentiebatur. vt erant artus
sic se ostentabant Gule candor niualis. oculorū lumen tan/
q̄ solis iubar. intuitus letus. facies alacris. gene veluti lilia
purpureis immixta rosis Risus in ore suauis atq̄ modestꝰ
Pectus amplum papille quasi duo punica poma ex vtroq̄
latere tumescebant. pruritum quoq̄ palpitantes mouebant
Non potuit Eurialus vltra stimulum cohibere. sed oblitꝰ
timoris: modestiam quoq̄ ab se repulit. aggressusq̄ feminā

tam inquit fructũ sumamus amoris Rem verbis ingerebat Obstabat mulier curamq3 sibi honestatis ⁊ fame esse dicebant. nec aliud eius amorez q̄3 verba ⁊ oscula poscere Ad que subridens Eurialus Aut scitũ est inquit me huc venisse aut nescitũ. Si scitum nemo est que non cetera suspicetur. Sin vero nescitum. ⁊ hoc quoq3 sciet nullus. Hoc pignus amoris est moriar priusq̄3 hoc careaz. Ach scelus est inquit Lucresia. Scelus est inquit Eurialus bonis nõ vti cũ possis. An ego occasionẽ mihi concessam tum quesitã. tum optatam mitterem. Acceptaq3 mulieris veste. pugnantem que vincere nolebat. ab negotio vicit. Nec veneris hoc sacietatẽ vt Hamoni cognita Tamer peperit. sed maiorẽ sitim excitauit amoris. Memor tamen discriminis Eurialus postq̄3 vini cibiq3 paulisp̄ hausit repugnãte lucresia recessit. Nec sinistre quispiã suspicatus est q̄ vn⁹ ex baiulis putaret̃.

Sequit̃ epistola bona ⁊ pulcra.

On cogitabã ad veterũ scripta quis amorez ex venere vulcanoq3 natũ puerũ cecũ alatum sagittã in manib⁹ habentẽ dicũt Quib⁹ vires ac mulieres feriens ardorẽ dilectionis infunderet. quem Ouidius in te arte cupidinem appellat. de quo apud virgiliũ legimus. Nũc scio q̄d sit amor duris in cotib⁹ illum. Ismarus aut rodope aut extremi garanãtes. nec generis puerorũ nec sanguinis edunt Sed error hic mortalis populis fuit qui verũ attingere non potuit amor. vt in tragedijs inquit seneca. Nihil aliud est nisi vis quedã magna mentis. blandusq3 animi calor. iuuenta gignitur luxu ocio ⁊ inter leta fortune. bona nuritur vt Ouidius in primo de remedio amoris docet Ocia si tollas pere re cupidinis arcus Hic mentem hominis eripit. iudiciũ omne peruertit. sensuz ebetat. animũ extinguit. hec in mente nõ habui. Quoniam qui mulierez diligit non in se sed in illa viuit Quid igitur peius est q̄3 viuentem non viuere. sensum habentem non sentire. q̄3 oculis preditum non videre. equidẽ q̄ amat in aliuz mutat̃ virum. Nec loquitur qui facit que ante solebat. Hinc permeno apud therẽciũ. Dij boni q̄d hoc mor

bi est Adeon hominē mutari ex amore non cognoscas eun dem esse putabat comicus morbū esse amorē. Nec male pu tat. nam et apud macrobiū luxuriā que vel mater amoris est vel filia deterrimi morbi partē ypocras esse dicit. Sed cecus amor in mentē meā. hec maiorū dicta puenire nō pmisit de/ ceptus fere atq; ita mutatus vt me hominez vix cognoscere potui Cogitabā tñ q nō sic me pater admonuit &c.

Omirabatur seipsum Eurialus dum viam perge/ ret. O si nūc se obuium mihi daret cesar. meq; agno sceret. quā illi habitus hic suspitionem faceret. q̄tum me rideret Fabula omnib; essem et illi iocus. nunq̄ me mis/ sum faceret donec sciret omnia Dicenduz sibi esset quid hec rustica vestis vellet. Sed fingerem non hanc sed aliā me di cerem adijsse matronam Nam et ipse hanc amat. nec ex vsu est meum sibi amorem patere Lucresiam nunq̄ proderem que me suscepit seruauitq;. Dum sic loquitur Nisum acha/ ten Pliniūq; cernit. eosq; preit. nec prius ab his cognitus ē q̄ domi fuit. Ubi positis saccis pretextaq; sumpta rerum pandit euentum. Dumq; quis timor quod gaudium inter/ cessit memoriter narrat nunc timenti similis nunc exaltanti fit. Intertimendum autē. heu me stultum inquit. femine me um cōmisi caput Non sic me pater āmonuit dum me nulli/ us femine fidem sequi debere docebat. Ille feminam dice/ bat animal esse indomitum. infidum mutabile. crudele. mil le passionib; deditum. Ego paterne immemor discipline vi tam meam muliercule credidi. Quid si me oneratum frumē to aliquis agnouisset. quod dedecus. quenam infamia mihi et meis posteris euenisset Alienū me cesar fecisset tanq̄ leuē et insanū potuisset me contemnere. Quid autē si me vir dum scrinia versat latentem inuenisset. Seua est lex iulia mechis Exigit tamen dolor mariti maiores penas q̄ lex vlla conces serit. Necat hec ferro. necat ille cruentis verberib;. Sed pu temus virū pepcisse vite mee. num me in vinculis piecisset: aut infamem. Cesari tradidissz. Dicamus et illius me ma/ nus effugere potuisse. quia inermis erat. quia mihi fidus en sis herebat lateri. At vir comitatus erat et arma ex pariete pen

debant captu facilia. in domo longus famulorũ ordo. Cla/mores mox inualuissent ⁊ hostia fuissent clausa. tum de me suppliciũ sumptum fuisset. Heu me demẽtem. nulla me pru dentia liberauit hoc discrimine. sed casus tantum. Quid ca sus Jmmo ⁊ promptũ ingenium lucresie. O fidam feminaz o amatricem sapientem. o insignem ⁊ nobilissimuz amorem cur me tibi non credam. cur tuam nõ sequar fidez. Mille mi hi si assint ceruices omẽs tibi ꝯmittam. tu fidelis es. tu cau/ta tu prudens scis amare ⁊ amentem tueri. Quis tam cito ex cogitare potuissꝫ viam qua me querẽtes auertet. vt tu ipsa co gitasti. Tu mihi hãc vitam seruasti. eandez tibi deuoueo. nõ meũ est sed tuũ quod spiro. non erit mihi durum perdere pro pter te quod per te teneo Tu vite mee ius habes. tu necis im perium. O candidũ spectus. o dulcẽ linguam. o suaues ocu/los. o ingeniũ velox. o membra marmorea. succiq; plena qñ ego vos reuisam. quado iterum corallina labia mordebo. qñ tremulam linguam ori meo ĩmurmurãtẽ denuo sentiem Pa pillas ne vnq̃ illas retractabo. Paruz est ait o achate quod in hac femina vidisti. quo ꝓprior est femina eo formosior est Non candali regis Lidia formosa vxor formosior fuit q̃ ista est. non miror illum voluisse nudam satio demonstrari vt ple nius sumeret gaudiũ. Ego quoq; itidem facerem si facultas esset Lucresiam tibi nudam ostenderẽ. Aliter autẽ nec effari quãta sit eius pulcritudo. nec tu q̃ solidũ q̃ plenũ fuerit gau dium potes ꝯsiderare. Sed ꝯgaude mecuz. q2 maior fuerat mea voluptas q̃ verbis queat exponi. Sic eurialus cũ acha te. nec pauciora secũ lucresia dicebat. Eius tamẽ tanto mi/nor letitia fuit quo taciturnior. Aliis fidẽ nõ habuit vt rẽ pos set referre. Sosie pre verecũdia totũ nõ audebat narrare.

Acorus interea pannonius eques. domo nobilis qui cesarem sequebatur ardere lucresiam cepit. Et quia for mosus erat readmari putabat solamq; femine pudiciciaz ob stare sibi rebatur. Jlla sicut mos est nostris dominabus om nes vultu blando intuebatur. Ars est siue deceptio potius ne verus amor palam fiat. insanit Pacorus nec cõsolari po test nisi Lucresie mentem persentiat. Solent matrone senẽ/

ses ad primũ lapidem sacellum diue Marie quod in bethle em nũcupant sepius visitare. Hũc lucresia duab9 comitata virginib9 ⁊ anu quadã ꝓficiscebatur. Sequit̃ Pacorus vio lam in manu gestans deauratis folijs. in cuius collo episto/ lam amatoriã subtilib9 inscriptam membranis absconderat Nec mirere. Tradit em̃ Cicero yliadẽ omnẽ ita subtiliter scri ptam sibi ostensam fuisse, vt testa nucis clauderet̃. Offert vio lam lucresie seqꝫ cõmendat Pacorus. Respuit donũ Lucre sia. instat pacorus magnis precib9. Tum anus. Recipe in/ quit hera donatũ florem. Quid times vbi nullũ est periculũ parua res est qua potes hũc militem placare. Secuta est lu cresia anilẽ suasionẽ violamqꝫ recipit. Parũper vltra ꝓgres/ sa violã alteri ex virginib9 dedit. Nec diu post obuiam facti sunt duo studentes qui virgũculã vt sibi florem traderet nõ magno negotio induxerũt. Aperto qꝫ viole stipite carmẽ ꝑ/ gratũ esse matronis nostris. postq̃ cesaris amatoriũ inuene runt hoc hominũ genus postea q̃ curia senas venit irrideri despici ⁊ odio haberi cepit. q2 plus armorũ strepitus q̃ litte rarũ lepor nostras feminas oblectabat. Hinc grandis liuor etsi multas ingens erat. querebantqꝫ toge vias om̃es quib9 possint nocere sagis. Ut ergo viole dolus pateret ad mene/ laum mox itur. epistolamqꝫ vt legat rogatur. Ille mestus do mũ ꝑgit vxorẽ increpat. domũqꝫ clamorib9 implet. Negat se ream vxor. remqꝫ gestam exponit. ⁊ anus adducit testimoni um. Itur ad cesarem fit querela. vocatur pacorus. Is crimẽ fatetur. petensqꝫ veniã nunq̃ se posthac lucresiã vexaturũ iu reiurando ꝯfirmat. Sciens tamẽ iouẽ nõ irasci sed arridere piurijs amantũ sterilẽ flammã vt magis ꝓhibitus erat eo diligentius sequebat̃. venit hyems. exclusisqꝫ nothis solum boreã admittebat. Cadũt ex celo niues. soluitur in lutum ci uitas. iactant matrone in vicos. iuuenes in fenestram niuẽ Hinc nactus et occasionem Pacorus epistolam alteram ce ra includit. cerãqꝫ niue tegit ⁊ cingit. factaqꝫ pila in fenestrã lucresie iacit. Quis non omnia regi fortuna dicat. Quis nõ fauorabilem eius cupit flatum. Fati em̃ plus valet hora be nigni q̃ si te veneris ꝯmendet epistola marti. Dicũt quidã

nil esse qđ in sapiente queat fortuna. Hoc ergo his sapiētib9
ꝯcedo qui sola virtute gaudent. qui ꝛ pauperes ꝛ egroti ꝛ in
equo phalaris clausi vt tam se credūt possidere beatam qua/
lem nullū adhuc vidi vel fuisse putarim. Cōmunis hominū
vita fauoris fortune indiget. hec q̄s vult eleuat. ꝛ quos vult
deprimit Quis pacorū perdidit nisi fortuna. Nōne pruden
tis consilij fuit in nodis viole clausisse tabellas. ꝛ nūc bene/
ficio niuis epistolam transmisisse. Dicet aliquis cautius fie
ri potuisse ꝙ si hoc ꝯsilium iuuisset fortuna ꝛ caut9 hic ꝛ pru
dētissimus iudicatus fuisset. Sed obstans fatum pilā ex lu
cresie manib9 lapsam apud ignem duxit. vbi solutis calore ni
uibus liquefactaq3 cera tabellas manifestauit. quas tum ve
tule que se calefaciebant. tum menelaus qui aderat ꝑlege/
runt. nouasq3 lites excitauerūt quas pacorus non excusatio
ne sed fuga vitauit. Hic rumor venit Eurialo. nam vir du3
gressus ꝛ actus pacori speculatur nisi dijs euriali locum fa
cit. verūq3 est quod dici solet. Non facile custodiri qđ a pluri
bus impugnatur. Expectabant amantes post primū concu
bitū secūdas nuptias. viculus inter hedes lucresie atq3 vici
ni parctus erat. per quem pedib9 in vtrūq3 parietem porrec/
tis in fenestra3 lucresie haud difficilis ꝓbebatur ascēsus S3
huc ascendere solum noctu licebat Menelao petendu3 rus
erat: ibiq3 ꝑnoctandū qui dies ab amātib9 tanq̄3 saturnalio
rum expectabat. Fit recessus Mutatis eurialus vestib9 in
viculū se recepit. stabulū illic menelaus habebat qđ eurial9
(docente Sosia) ingressus est. Ibi nocte manens sub feno
latebat. Tum ecce dromo qui erat menelai secūdus famul9
equis ꝓpositus. impleturusq3 presepia. fenum ex euriali late
re suscipit. eratq3 amplius suscepturus ac eurialū furca ꝑcus/
surus nisi sosias obuiasset. Qui vt discrimen agnouit da mi
hi hanc operam inquit frater bone. ego pabulum equis pre
bebo. Tu interea loci vide an nobis cena instructa sit. gau/
dendū est dum herus abest. melius est nobis cu3 domina q̄3
cum illo. hec iocūda est ꝛ perliberalis. ille iracūdus. clamoro
sus. auar9. difficilis. nūq̄3 nobis bñ est dū ille adest. vides ꝙ
vētres nrōs iniq̄ castigat medio. q̄ semꝑ esurit vt nos fame

cruciet.nec sinit muscida frustra cerulei panis ꝯsumi sed he/
sternū numida seruat in mensem. vniuscuiusqꝫ cene silueos ⁊
guillas salsas in alteram differt. ⁊ numerata fila sectilis por
ri ne quid tangamus signata recludit. Miser qui per hec tor
menta querit diuitias. Nam stultius nil ꝙ̄ viuere pauperē
vt locuples moriaris. Quanto melius nobis cum hera que
contenta vitulis nos pascere ⁊ teneris hedis. gallinas quoqꝫ
turdosqꝫ ministrat ⁊ vini copiā melioris. I. dromo cura vt
quamūcta popina sit. Istud inquit dromo curam habebo. ⁊
mensam potius ꝙ̄ equos fricabo. Herum ego hodie in rus
deduxi quod sibi male succedat. nunꝙ̄ mihi verbū dixit. ni/
si vesperi cum me remisit ⁊ equos. renūciareqꝫ domine iussit
non se rediturum hac nocte. Ach laudo te Sosia qui tandē
odire cepisti domini mores. Ego iam mutassem domū nisi
me domina matutinis retinuisset offellis. nihil dormiendū
est hac nocte. bibamus voremus donec veniat dies. nō tan
tum per mensem lucrabitur herus quātum nos vna cena cō
sumemus. Audiebat hec eurialus libens. tam etsi mores ser
uorum notabat et idem sibi fieri non dubitaret. Et cum dro
mo abisset assurgens eurialus O ꝙ̄ inquit beatam noctem
Sosia tuo beneficio sum habiturus. qui me huc duxisti. et
ne patefierē probe curasti. vir bonus es meritoqꝫ te amo nec
tibi non gratus inueniar. Aderat hora prescripta. letus euria
lus ꝙ̄uis duobus perfunctus discriminibꝫ murū ascendit
ad apertam fenestram subintrat. Lucresiam iuxta foculum
sedentem paratisqꝫ obsequijs expectātē reperit. Illa vt amā/
tem cognouit assurgens medium cōplexa est. fiunt blandicie
dantur oscula. itur in venerē tensis velis. fessamqꝫ nauigio
citheream nunc ceres reficit. nūc bachus

Eu ꝙ̄ breues voluptates sunt. ꝙ̄ longe sollicitudi/
nes. vix horam Eurialus letam habuerat tum ecce
sosiam qui reditum menelai nunciat. gaudiumqꝫ per
turbat. Timens eurialus fuge studet. Lucresia mensis ab/
sconditis obuiā viro pergit. reuersumqꝫ salutat. Et o mi vir
inquit ꝙ̄ bene redisti. nā ego iam te re villica inuiscatū rebar
quid tu tā rure tam diu. caue ne q̄d olfaciam. cur non domi

manes. Quid me tua contristari absentia studes. Semp̱ dū
abes timeo tibi Tum nequā ardeas formido. vt sunt infidi
vxoribꝫ suis viri. quo metu si vis me soluere. nunq̄ꝫ foris dor
mias. Nec em̄ sine te nox est mihi vlla iocunda. sed cena hic
iam. post cubitū ibimꝰ Erant tum in aula vbi prandere fa/
milia solet. ibiqꝫ virū detinere lucresia nitebatur. donec Eu/
rialus abeundi spaciū suscepisset. cui necessaria ē morula q̄/
dam Menelaus aūt foris cenatus erat seqꝫ in thalamū reci
pere festinabat. Tum lucresia parū me amas inquit Cur nō
potius apud me cenasti. Ego (q̇a tu aberas) nec comedi ho
die. nec bibi quicq̄ꝫ Venerūt tñ villici ex rosalia nescio q̇d vi/
ni portantes. optimū esse ferebāt trebeanū Ego pre mesticia
nil gustaui. nunc qñ ades eamus si placet in cellariū introrsū
gustemusqꝫ vinū si (vt illi dixerūt) tam suauissimū sit. Hisqꝫ
dictis laternā dextra. virum sinistra manu recepit. ꝛ in inti/
mū penarij descēdit tanq̄ꝫ diu nunc hunc. nunc illū cadū tere
brauit. ac cum viro pitissauit. donec Eurialū putauit abijsse
Ac ita demū ad ingratos hymeneos cū viro transiuit Euri
alus intempesta nocte repetijt Sequēti luce siue quod ex
sic expediebat cauere. siue suspitio mala fuit. muro fenestram
menelaus obstruxit Credo vt sunt cōciues nostri in cōiectu
ras acuti. suspitionūqꝫ pleni timuisse menelaū loci cōmodi/
tatē vtqꝫ parū videbat vxori occasionē demere voluisse Nā
ꝛ si nihil cōsciꝰerat ille ve ratā tñ feminā. mltisqꝫ dietim tēpta
tam p̄cibus nō ignorabat. ꝛ animū cognoscebat mulieris in
stabilem. cuiꝰ tot sūt volūtates quot in arboribꝫ folia. Sexꝰ
em̄ femineus nouitatis est auidus. raroqꝫ virū amat cuiꝰ co
piam habet Sequebat̄ ergo viam maritorū p̄uulgatā. quo
rum opinio ē infortuniuꝫ bonis excludi fortunis. Erepta est
huic cōueniendi facultas. nec mittēdis litteris p̱missa liber/
tas ē. nam ꝛ cauponē (qui post edes lucresie vinariā tabernā
conduxerat. ex qua solebat Eurialus affari lucresiā. ac litte/
ras per arundinē mittere. sicut menelaus suasit) magistratus
expulit. Restabat solus oculoꝝ intuitus. nutuqꝫ tm̄ se cōsalu
tabant amantes Neqꝫ istac amoris extrema lima cōmode p̱
frui poterāt. Erat ingens dolor vtriqꝫ. cruciatusqꝫ morti si/

milis. q2 nec amoris poterant obliuisci nec in eo ꝑseuerare. Dū sic anxius Eurialus q̄d consilij capiat meditať. venit in mentē lucresie monitū quod sibi de pandalo scripserat mene/ lai sobrino. ꝑitos q3 medicos imitatus. quibus mos ē in peri culosis egritudinib) anceps adhibere medicamētum ꝛ vltia potius expiri. q3 morbū sine cura relinqre Aggredi pandalū statuit remediūq3 suscipe. qđ antea refutabat Huic ergo ac/ cersito ꝛ ī penitiorē dom9 partē vocato. Sede inquit amice rem grandē tibi dicturus sum. indigētē his. quas in te scio si tas diligentia. fide ꝛ taciturnitate. Volui hec dudū tibi di/ xisse. sed non eras mihi adhuc plene cognitus. nunc ꝛ te no/ sco. ꝛ quia probate fidei es. amo ꝛ obsecro. Quod si aliud a te scirem satis est. quia omēs tui cōsciues te laudant. tum co mites mei. quibus cū amiciciā cōflauisti. ꝛ qui sis ꝛ quanti pendendus me certū fecere. ex quib) te capere meā beniuolē tiam didici. cui9 iam facio participem. Quia nō minus illa es dignus. q3 ego sum tua Nunc quid velim quoniā inter a micos res agitur paucis exponā Tu scis mortale genus q3 in amorē sit pronū. seu virtutis sit seu vicij latepatet ista cala mitas. nec cor ē si modo carneū ē qđ amoris nō aliquādo sen tiat stimulos. Scis quia nec sapientissimum salomonē nec sampsonem fortissimū illa passio dimisit immunem. Incen si preterea pectoris ꝛ amoris improbi ea natura est. vt si q̄s prohibeatur magis ardeat. Nulla re magis ista curatur pe/ stis quam dilecti copia Fuerunt plures tum viri tum mu/ lieres. tam nostra q3 maiorum nostroꝝ memoria. quibus in hibitio durissime necis fuit occasio. Cōtra vero pleros q3 no uimus qui post concubitū et amplexus, passim concessos mox furere desinerunt Nihil consultius est postq3 amor ossi bus hesit q3 furori cedere Nam qui aduersus tempestatē ni/ titur. sepe naufragiū facit. Et qui obtemperat procelle supe/ rat. Hec ideo dixi quia te scire meū amorē volo. ꝛ quid mei causa sis facturus. Tum qđ emolimētum huic sit oriturū. ni hil tibi tacebo. quia iam mei cordis alterā te repeto partem. Ego lucresiam diligo. neq3 hoc mi pandale mea culpa est fa/ ctum. sed regente fortuna. in cui9 manu est totus quē coli/

mus orbis Mihi non erant noti mores vestri nec huius vr
bis consuetudines norē Putabā ego feminas vestrates qd̄
oculis monstrant. in corde sentire. hinc deceptus sum Cre/
didi nancq amatum me lucresie fore. dum me luminib⁹ intue
batur placidis. cepicq contra diligere. Nec te elegantē domi
nam dignā putaui. cui vices nō redderētur amoris Nondū
te noui vel tuū genus amaui putans amari Quis em̄ tam sa
xeus ē aut ferreus. qui nō amet amat⁹. Sed postq̄ fraudes
noui mecq irritū. ne meus sterilis esset amor nisus sum om̄i/
bus artibus illā incendere. vt par pari referet Ardere nancq
nihilq vrere. tum robor erat. tū anxietas animi. que me die
noctucq. mirūimmodū cruciabat. Et eram adeo introrsus
vt egredi nullo pacto valerem. Factum est igitur vt me con
tinuante par sit amor ambor. illa incensa est. ego ardeo. am/
bo perimus Nec remediū protelande vite videmus vllum
nisi tu sis adiumēto Vir custodit ⁊ frater Nō tam vellus au
reum peruigil draco seruabat. nec aditū orci cerberus q̄ ista
diligenter recluditur Noui ego familiā vestrā. scio quia no/
biles estis inter primores vrbis diuites amati. vtinā nunq̄
nouissem hanc feminā. Sed quis est qui possit resistere fatis
Non elegi hanc. sed casus dedit amandā. Sic se res hab te
ctus adhuc amor. Sed nisi bene regatur. magnū adhuc qd̄
superi auertāt malū pariet Possem ego me fortassis cōpesce
re si hinc abirē. qd̄ quancq̄ esset mihi grauissimū facerē tū vr̄e
familie gratia. si hoc putarē ex vsu fore Sed nosco illius furo
rem. aut me sequeret. aut manere coacta. manus sibi cōsciret
qd̄ esset domui vestre dedecus ꝑpetuū. q igitur te volebam
te vocabā vestra causa ē vt obuiem⁹ his malis. Nec alia via
nisi vt amoris nostri aurigā te p̄beas curescq vt bn̄ dissimu/
latus ignis fiat opertus. Ego me tibi cōmēdo. do. deuoueo.
obsequere nostro furori. ne dū oppugnatur magis incendat
Cura vt simul cōuenire possum⁹ quo facto magis humilia/
bit ardor. tollerabiliorcq reddet. Tute scis aditus domus.
scis qn̄ vir abest. scis quō me valeas introducere Frater viri
auertēd⁹ ē. qd ē ad has res nimiū ꝑspicax lucresiamcq tan/
q̄ locum germani tenet. magnacq cura custodit. inuersacq

lucresie verba euersas ceruices. gemitus. screatus. tussim. ri
sus attente considerat. Hunc eludere sententia est. nec sine te
fieri potest Assis ergo et qn̄ affuturus sit vir. me instrue. rema
nentem fratrē diuertē. ne custos affixus lucresie sit. neue cu/
stodes adhibeat alios. Tibi credet et qd̄ dij faxint hanc tibi
prouinciam fortasse cōmittet Quā si susceperis et me iuueris vt
spero. in vado res est Poteris enī me clam dum ceteri dor/
mient intromittere et amorē lenire furentē Ex his qd̄ emer/
gant vtilitates. arbitror te pro tua prudentia palam cernere.
Seruabis nanqꝫ in primis honorē domus. amorē teges q̄
non posset absqꝫ vestra infamia manifestari Sobrinā tuam
in vita tenebris Menelao vxorē custodies. cui nō tam obest
vna nox mihi concessa nescijs oībus. qꝫ si sciente populo illā
perdiderit me sequētē Senatori romano secuta ē ippia ludū
ad pharon formosa qꝫ menia lagi. Quid si me domi nobilem
atqꝫ petētē sequi statuat. O qd̄ dedecus vestri gn̄is. qui popu/
li risus. q̄ nedū vestra sed totius vrbis infamia Diceret for/
san aliquis Absumēda potius ferro aut extinguēda veneris
est mulier qꝫ id agat Sed ve illi qui se humano sanguie pol/
luit. et maiori scelere vindicat minus. Non augēda sunt ma/
la sed minuēda Nos hoc scimus ex duobꝫ bonis melius eli
gendū. aut ex malo et bono qd̄ sit bonū. sed ex malis duobus
qd̄ minus obsit. Ois via periculi plena est. sed hec quā mō/
stro minus habet discriminis. per quā nedū sanguini tuo cō
sules. sed mihi quoqꝫ pderis qui pene insanio. dum mei cau
sa videro lucresiā cruciari. Cui potius odio esse vellem qꝫ te
rogare Sed hic sumus. ea deducta res est. Et nisi tuis arti/
bus. tua cura ingenio atqꝫ solicitudine nauis regatur nulla
salutis spes maneat Iuua igit̄ et illā et me. tuāqꝫ domū absqꝫ
nota cōserua Nec me putes ingratū Scis apud cesarē quā/
ti sim. quicq̄d petieris imperatū tibi efficiā Et hoc ante oīa
tibi polliceor doqꝫ fidem Palatinū te comitē futurū. omnēqꝫ
tuāqꝫ posteritatē hoc titulo gauisurā. Ego tibi lucresiā meqꝫ
et nostrū amorē et famā nostrā et tui generis decus cōmitto.
tueqꝫ mando fidei Tu arbiter es oīa hec in te sita sunt. Vi/
de quid agas vt seruare potes ita et perdere.

Ubrisit his auditis Pandalus.factaqȝ morula noraȝ
hec euriale dixit. Et vtinã nõ accedissent.sed eũ in locũ
sicut abs te dictũ est res rediit. vt necesse sit me qđ iubes effi
cere.nisi et nostrũ genus affici ɔtumelijs ⁊ scandalũ ingens
cupiam exoriri. Ardet mulier sicut dixisti ⁊ impotens sui est.
nisi occurro ferro se confodiet.aut ex fenestris se dabit preci/
pitem.nec vite iam sibi nec honoris est cura ipsa mihi suũ ar
dorem patefecit. Restiti.increpaui.lenire flãmã studui.nihil
profeci.oĩa pter te paruifacit.nihil nisi te curat.tu illi semꝑ
in mente sedes.te petit.te desiderat.te solum cogitat. Sepe
me vocitans audi pcor. Euriale dixit Sic mulier ex amore
mutata est vt non eadẽ videaꝛ. Heu pietas heu dolor. nulla
in vrbe tota vel castior vel prudẽtior lucresia fuit. Mira res
si tantũ iuris natura dedit amorẽ in mentes humanas. Me
dendũ est huic egritudini nec alia cura est nisi quã tu monstra
sti. Accingã me huic operi teqȝ dũ tempus erit ɔmonefaciaȝ
Nec ex te gratiã quero.quia nõ est officiũ boni viri cũ is ni/
hil promereaꝛ gratiã poscere. Ego vt vitẽ infamiã nostre im
minentẽ familie hoc ago Qđ si tibi ɔducit nõ ꝑpterea sum ꝓ
miandus. At eñ Eurialus inqͭ Ego vel sic tibi gratiam ha
beo ⁊ creari te comitẽ (vt dictũ est) faciã. Tu mõ dignitateȝ
istam nihil spernas. Non sperno inqͭ pandalus.sed ne hinc
ꝑfecta sit volo. Si ventura est libere veniat.nihil ego ɔditi
onale facio. Si potuisset hoc te nesciente fieri. mea vt opera
apud lucresiã esses libentius id egissem Vale. Et tu vale re/
tulit Eurialus postqȝ animũ redidisti fac.finge.inueni.effice
vt sił sim⁹ Laudabis inqͭ pandalus.letusqȝ obiit ꝙ tanti vi
ri gratiã inuenisset.tum ꝙ se comitẽ fore iam sperabat.cuius
dignitatis tanto erat auidior qͦto se minus cupere demon/
strabat. Sũt eñ hoĩes qͩdã vt mulieres. q̃ cuȝ maxime nolle
dicũt tũc maixme volũt. Hic lenocinij mercedẽ sortitus est
Comitatũ ⁊ aureã bullã sue nobilitatis posteritas demon/
strabit In nobilitate multi sunt gradus mi Mariane. Et sa
ne si cuiuslibet originẽ queras:sicut mea sentẽtia fert.aut nul
las nobilitates inuenies:aut admodũ paucas.que sceleratũ
nõ habuerũt ortũ. Cũ eñ hos dici nobiles videas qui diui

cijs habũdant. Diuitie vero virtutis sunt comites. quis nõ videt ortũ nobilitatis esse degenerẽ. Hũc vsure ditauerunt. illũ spolia. pditiones alium. hic veneficijs ditatus est. ille adulationibꝫ. huic adulteria locũ prebent. nõnullis mendacia psunt. quidã faciũt ex ꝯiuge questũ. ꝗdam ex gnatis. plerosqꝫ homicidia iuuant. Rarus est qui iuste diuitias ꝯgregat. nemo fascẽ amplum facit nisi qui omes metit herbas. Cõgregant hoĩes diuitias multas. nec vnde veniãt sed ꝙ multe veniant querũt. omĩbꝫ hic versus placet. Unde habeas querit nemo sed oportet habere. Postqꝫ vero plena est archa tũ nobilitas poscit que sic quesita nihil est aliud ꝙ pmiũ iniquitatis. Maiores mei nobiles habiti sunt. sed nolo mihi blandiri. nõ puto meliores fuisse prauos meos aliis quos sola excusat antiquitas. qꝛ nõ sunt in memoria eoꝝ vicia. Mea sentẽtia nemo nobilis est nisi virtutis amator. non miror aureas vestes. equos. canes. ordinẽ famuloꝝ. lautas mensas. marmoreas edes. villas. predia. piscinas. iurisdictiones. siluas nam et hec oĩa stultus assequi potest quẽ si quis nobilẽ dixerit ipse fiet stultus. Pãdalꝰ noster lenocinio nobilitatus est.

Non multis post diebꝫ rure inter Menelai rusticos rixatũ est ꝛ occisi nõnulli qui plus biberant opus fuit ad res ꝯponendas Menelaon proficisci Tum lucresia mi vir inquit grauis es homo debilisqꝫ. equi tui grauiter incedunt. quin gradarium aliquem recipe cõmodatum. Cũqꝫ ille percũctaretur vbinã esset aliquis. optimũ inquit Pandalus. nisi fallor. Eurialus habet ꝛ tibi libens concedit si me vis petere. Pete inquit Menelaus. rogatus eurialus mox equum iussit adduci. idqꝫ sui gaudij signũ recepit. secũqꝫ tacite dixit Tu meum equũ ascendes menelae. ego tuam vxorem equitabo. Conuentũ erat vt noctis ad horã quintã in vico Eurialus esset. speraretqꝫ bene si cantantẽ pandalũ audiret. abierat menelaus. Jamqꝫ celũ noctis obduxerant tenebre. mulier in cubili tempus manebat. eurialus ante fores erat. signũqꝫ morabatur. nec cantum audiebat nec screatum Jam pterierat hora. ꝛ vt abiret Eurialus suadebat achates. delusumqꝫ dicebat. Durum erat amanti recedere. ꝛ nũc vnã nũc aliã

causam manendi querebat. nō canebat Pandalus qꝛ menelai frater domi manserat. ⁊ omēs aditus scrutabat̄ ne q̄d insidiarum fieret. noctemq̃ trahebat insomnē. cui Pandalus nunq̄ ne hac nocte cubitum ibimus. Jam nox mediuȝ poli transcendit axem ⁊ me grauis occupat somnus Miror te cū iuuenis sis senis habere naturam quibꝫ siccitas somniū aufert. nunq̄ dormiūt nisi paululū prope diem duȝ currus voluitur septentrionalis. cum iam tempus esset surgendi. eam⁹ tamen tandē dormitum. quid sibi he volunt vigilie. Eamus inquit agamennon si tibi sic videtur. antea tamē inspiciende sunt fores an satis firmate sint ne furibꝫ pateant. Veniensq̃ ad hostium nūc vnam nūc aliam seram āmouit ⁊ pessuluȝ addidit. Erat illic ingens ferrū q̄ vix duo poterāt eleuare quo nūq̄ hostium claudebatur. Quod postq̄ agamennon āmouere nō potuit. iuua me inquit pandale admoueamus ferruȝ hoc hostio. tum dormitū ibimus. Audiebat hos sermones eurialus et actum est. tacitus ait si hoc ferramentum adiungitur. Tum pandalus quid tu pares agamennon tanq̄ domus obsidenda sit firmare hostium paras. an tuta sumus in ciuitate. libertas hic est. et quies omnibꝫ eadem cum hostes procul sunt quibꝫ cum bella gerimus florentini. Si fures times sat clausum est Si hostes nihil est quod in hac domo te possit tueri Ego hac nocte non subibo onus. quia scapulas doleo ⁊ infra sum fractus. nec gestandis oneribꝫ sum idoneus. aut tute leua aut sine Vach satis est inquit agamennon dormituq̃ cessit. tum Eurialus manebo hic adhuc horam ait si forte aliquis adaperiat. Tedebat achaten more tacitus q̃ maledicebat eurialo. qui se tam diu retineret insomnē. nec diu mansum. cum per rimulam visa est lucresia parum quid luminis secum ferens. Versus quam pergens Eurialus salue mi anime lucresia dixit. At illa exterrita fugere primuȝ voluit. Exinde recogitans Lucresia quis tu es vir ait. Eurialus inquit tuus sum. aperi mea voluptas, meumq̃ gaudium iam mediam noctem te hic operior. Agnouit Lucresia vocē sed quia simulationem timebat non prius ausa est aperire q̄ secreta inter se tantum nota percepit. Post hec magno labo

reseras remouit. sed q2 plurima ferramenta fores retinebant que manus feminea ferre non poterat ad semipedis dūtaxat amplitudinē hostiū patuit. Nec hoc ait Eurialus obstabit extenuās q̄ suū corpus p dextrū latus intro se piecit. Muliere m q̄ mediā amplexatus Achates foris in excubijs mansit Tum lucresia sine timore nimio sine gaudio exanimata inter euriali deficiens brachia pallida facta est. ⁊ amisso verbo ac oculis clausis p oīa similis mortue videbat̄. nisi q̄ adhuc calor pulsus q̄ manebāt Exterritus eurialus subito casu quid ageret nesciebat. Secū q̄ si abeo inquit mortis sum reus qui feminā in tanto discrimine deseruerim Sin maneo. interueniet agamennon aut alius ex familia ⁊ ego perierim. Heu amor infelix qui plus fellis q̄ mellis habes. nō tā absinthiū est amarū q̄ tu. Quot me iam discriminibus obiecisti. quot mortibus meū caput deuouisti. Hoc nūc restabat vt meis brachijs feminā exanimares. cur me nō potius interemisti. cur me leonibus nō obiecisti. heu q̄ optabilius erat in huius me potius gremio q̄ istaz in meo sinu defecisse. Vicit amor virū. abiecta q̄ ppria cura salutis cū femina māsit. eleuans q̄ altius mutū corpus atq̄ deosculās madidus lachrimis heu lucresia inquit. vbi nam gentiū es. vbi aures tue. cur nō respondes. cur nō audis. aperi oculos obsecro me q̄ respice. arride mihi vt soles tuus hic eurialus assum. tuus te amplectit̄ eurialus. cur me nō ptrabasias Mirorabisti an dormis vbi te querā. cur si mori volebas non me monuisti vt occidissem vna. nisi me audis en iam latus meū aperiet gladius. ⁊ ābos habebit exitus vnus Ach vita mea. suauiū meū. delicie mee spes vnica. integra quies. siccine te lucresia pdo Attolle oculos. eleua caput. nondū mortua es. Video adhuc cales. adhuc spiras. cur mihi nō loquaris. Sic me recipis ad hec me gaudia vocas. hanc mihi das noctem. assurge oro requies mea. respice tuū Eurialum. assum tuus eurialus: Ac sic fatus lachrimarū flumen super frontez ⁊ mulieris timpora pluit. quibus tanquā rasis aquis excitata mulier quasi de graui somno surrexit. amantem q̄ videns heu me inquit Euriale vbinam fui. cur non me potius obire sinisti beata iam mori/

bat in tuis manibus Utinā sic excedere anteq̄ tu hac vrbē discederes.

Um sic inuicē fantur in thalamū pergūt Ubi talem noctem habuerūt. qualē credimus inter duos aman tes fuisse postq̄ manib9 altis raptā helenā par abdu xit. Tanq̄ dulcis nox ista fuit vt ambo negarent tā bene in/ter martē venerēq̄ fuisse. Tu meus es gammides. tu meus ypolitus. diomedesq̄ meus dicebat lucresia Tu mihi poli/xena Eurialus referebat tu emilia. tu venus ipsa. et nunc os nunc genas nūc oculos cōmendabat. Eleuataq̄ nōnunq̄ lo dice. secreta q̄ nō viderat ante hac cōtemplabat et plus dice bat inuenio q̄ putarē. Talem lauantē vidit acteon in fonte dyanā. Quid his mēbris formosius quid candidius. Jam redemi periculo quid est qđ ꝑpter te nō debeat sustineri. O pectus decorū. o papille ꝑnitide. Uos ne tango. vos ne ha beo. vos ne meas incidistis manus O teretes artus. o redo lens corpus. te ne ego possideo. nūc mori sacius est. q̄n hoc gaudiū est recens. ne qua interueniat calamitas Anime mi teneo te. an somnio. Uera ne ista voluptas est. an extra men tem positus sit reor. nō somnio. certe vera res agitur. O sua uia basia. o dulces amplexus. O melliflui morsus nemo me felicius viuit. nemo beatius. Sed heu q̄ veloces hore. In/uida nox cur fugis. mane appollo. mane apud inferos diu. Cur equos tam cito in iugū trahis. plus graminis edant. da mihi noctē vt alemene dedisti. cur tu iam repente titoni tui cubili relinquis aurora. Si tam illa grata esses q̄ mihi lu/cresia. haud tam mane surgere te permitteret. Nunq̄ mihi nox visa est hac breuior. quāuis apud britānos dacbosq̄ fue rim. Sic eurialus. nec minora dicebat lucresia. Nec osculū nec verbū irrecōpensatū preteriit. stringebat hic. stringebat illa. nec post venerē lapsi iacebāt. Sed vt antheus ex terra va lidior resurgebat. sic post bellū alacriores isti robustioresq̄ fiebant. Nocte pacta cum crines suos ex oceano tolleret au rora discessum est. nec post multos dies redeundi copia fuit crescentibus dietim custodiis sed omnia susperauit amor. viāq̄ tandem cōueniēdi reperit. qua se vsi amantes sunt. In

terea cesar (qui tā eugenio recōciliatus erat) romā petere de/
stinauit. Sentit hoc lucresia. quid em̄ nō sentit amor. aut q̄s
fallere possit amantē sic igitur lucresia scripsit eurialo.

I posset animus meus irasci tibi. iam succensere. q̄
abiturum te dissimulasti Sed amat te q̄ȝ me magis
spiritus me⁹. nullaq̄ȝ potes ex causa aduersus te mo
ueri Heu mi cor quid est qd̄ mihi cesarem nō dixisti recessu
rum. ille itineri separat. nec tu hic manebis scio. quid obsecro
de me fiet. quid agā misera. vbi requiescā. si me relinquis. nō
viuo biduum. Per ergo has lr̄as meis lachrimis madidas.
perq̄ȝ tuā dexterā et datam fidē. si de te quicq̄ȝ merui. aut tibi
fuit quicq̄ȝ dulce mecū. miserere infelicis amantis Nō peto
vt maneas. sed vt tollas me tecū Fingā me vesperi bethleem
petere velle. vnicāq̄ȝ recipiā auū. assint illic duo tresue famuli
ex tuis me rapiāt. nihil negocij est volentē eripere. nec tibi de
decori puta. nā filius priami cōiugem sibi raptu parauit. nō
iniuriaberis viro meo. is em̄ omnino me perditurus ē Nanq̄ȝ
nisi me abducas. mors illi me aufert. sed nolis tu esse crude/
lis. meq̄ȝ morituram relinquere que te pluris semper q̄ȝ me fe
ci. Ad hec eurialus in hūc modū rescripsit Celaui te vsq̄ȝ
nūc mea lucresia. ne te nimiū afflictares anteq̄ȝ tempus esset.
Scio mores tuos noui quia te nimis crucias. nec cesar sic
recedit vt nō sit reuersurus ex vrbe postq̄ȝ reuenerimus. hac
iter ē nobis in patriā. q̄ si cesar aliam viam fecerit. me certe si
vixero reducē videbis. negēt mihi patriā superi. errabūdoq̄ȝ
similē me reddant vlixi. nisi huc reuertar Respira ergo mi ani
me. sumeq̄ȝ vires. noli te macerare. quin viue poti⁹ leta. Qd̄
dicis de raptu esset mihi tū gratissimū tum iocundissimum
nec maior mihi voluptas prestari posset q̄ȝ te semp mecū ha/
bere ac meo ex arbitrio potiri. sed consulēdum est magis ho/
nori tuo q̄ȝ mee cupiditati Exigit nanq̄ȝ fides tua qua me cō/
plexa es. tibi vt cōsiliū fidele prebeā ⁊ quod in rem sit tuā Tu
te scis p̄nobilem esse. ⁊ in clara familia nuptā Nomē habes
tum pulcherrime. tū pudicissime mulieris. nec apud ytalos
solum tua fama clauditꝛ. sed ⁊ teutones et panonij. et bohemi
ex omnes septentrionis populi tuū nomē cognoscūt. q̄ si te

rapiā (mitto dedecus meū qd tui causa flocci facere) qua ig/nomina tuos afficeres necessarios. qbus doloribꝫ matrē pū/geres. qd de te diceret. qs rumor exiret in orbē. Ecce lucresiā que bruti cōiuge castior. penelopeqꝫ melior dicebat. iam me/chum sequit imemor parentū ꝛ patrie. nō lucresia. sed ippia ē vel iasonē secuta medea. Heu me quātus meror. cū de te ta/lia dici sentirē. amor noster clā est. nemo te nō laudat. rapina turbaret oīa. nec vnqꝫ tam laudata fuisti qꝫ tunc vitupareris sed mittamus famā quid qd nos amore nostro ꝑfrui nō vale/mus Ego cesari seruio. is me virū fecit potentē. diuitem nec ab eo recedere possum sine mei status ruina. qꝫ si eū desererē nō quirem te decenter habere. Si curiā sequerer. nulla esset Omni die castra mouemus nusqꝫ cesari tanta mora fuit quā/ta nunc senis. idqꝫ belli necessitas facit qꝫ si te circūducerē. et quasi publicā feminā in castris haberē. vide qꝫ esset mihi ꝛ ti/bi decorū. His ex rebus obsecro te mi lucresia mentē vt istā exuas. honoriqꝫ consulas. nec furori magis qꝫ tibi plandia/ris. Alius fortasse amator aliter suaderet. et vltro te fugere ꝑ/caretur. vt te qꝫ diu posset abuteretur. nihil futuri prouidus. dum presenti satisfacerē egritudini. Sed is nō esset amator verus. qui libidini magis qꝫ fame consuleret. Ego mea lucre/sia qd frugi est moneo Mane hic te rogo. nec me dubita re/diturum. quicquid apud etruscos agendū cesari. mihi cōmit/ti curabo. daboqꝫ operam vt te frui abs tuo incōmodo pos/sim. Uale viue. ama nec meū qꝫ tuus est ignē putato minorē aut me nō inuictissimū hinc abscedā. Iterum vale mea sua/uitas. et anime cibus mee.

Equieuit his mulier. et impata facturam rescripsit Paucis post diebus Eurialus cū cesare romā perre/xit nec diu moratus illic febribus ē incensus. infelix penitus qui cū arderet amore febriū cepit ignibꝫ estuare. cū iam vires amor extenuasset. adiectis morbi doloribus pa/rum superat vite. Tenebaturqꝫ spiritus medicorum reme/diis potiꝰ qꝫ manebat. Cesar dietim ad eum veniebat ꝛ qꝫsi filium solabatur. omnesqꝫ curas appollinis adhibere iube/

bat.sed nulla fuit valentior medela q̄ʒ lucresie scriptū. quo viuentē illā et sospitē cognouit. que res aliquātisper morbū imminuit Eurialūq̄ʒ in pedes surgere fecit. q̄ et coronationi cesaris interfuit. ac ibi miliciā suscepit et aurū calcar. Post hac eū cesar perusiū peteret. is rome mansit nondū ex integro sanus. Exemplū senas venit q̄ʒuis adhuc debilis. extenuatusq̄ʒ faciē. sʒ intueri potuit. nō alloqui lucresiā. Epistole plures vtrimq̄ʒ misse sunt. Rursusq̄ʒ de fuga tractatū est. Triduo illic māsit euriał9. demū cū sibi aditus oēs videret ere ptos. recessū ei9 amāti renūciauit. Nunq̄ʒ tanta dulcedo in cōuersando fuit. quāta in recedēdo mesticia. Erat in fenestra lucresia per vicū iam eurialus equitabat. humidos oculos alter ī alterū iecerat Flebat vnus. flebat alter. ambo doloribꝰ vrgebanᵗ. vt qui suis ex sedibus cor euelli dolenter senciebāt. Si quis in obitu quātus sit dolor ignorat. duorū amantū separationē cōsideret. q̄ʒuis maior hic anxietas inest et cruciatus ingentior Dolet animus in morte q̄ꝛ corpus relinquit amatū Corpus absente spiritu nō dolet nec sentit At cū duo īnuicem cōglutinati sūt animi. tanto penosior est sepatio. quanto sensibilior est vterq̄ʒ dilect9. Et hic sane nō erāt spūs duo sʒ queādmoduʒ putat aristophanes. vnius aī duo corpa facta erāt. Itaq̄ʒ nō recedebat anim9 ab animo. sʒ vnic9 amor scindebaᵗ in duos. tū cor in partes diuidebaᵗ mentis pars ibat. et pars remanebat. et omnes inuicem sensus disgregabantur. et a seipsis discedere flebant. Non mansit in amātiū faciebus sanguinis gutta. nisi lachrime fuissent et gemitus. simillimi mortuis videbantur. Quis scribere. Quis referre. Quis cogitare posset illarū mentiū molestias. nisi qui aliqn̄ insanuit Laodomia. recedente prothesilao. et ad sacras ylij pugnas eunte exanguis cecidit. Eadem post viri mortem agnouit. viuere ampli9 minime potuit. Dido phenissa post fatalem enee recessum seipsam interemit. nec porcia post bruti necem voluit superesse. Hec nostra postq̄ʒ eurialus ex visu recessit. ī terrā collapsa. p famulas recepta ē. cubiliq̄ʒ data donec resumeret spiritū. Ut ꝑo ad se redijt. vestes aureas. purpureasq̄ʒ. ⁊ omnem leticie ornatū reclusit. pulsisq̄ʒ tunicis

vsa nunq̃ post hac cantare audita est. nunq̃ visa ridere. nul/
lis facecijs. nullo gaudio. nullisq̃ vnq̃ iocis in leticia potuit
reuocari Quo in statu dũ aliq̃ diu pseuerat. egritudinẽ inci/
dit. Et quia cor suũ aberat. nullaq̃ menti cõsolatio dari po
terat. Inter multũ ploratis brachia matris ac collachriman
tis. et frustra cõsolatorijs verbis vtentis. indignantẽ animã
exalauit Eurialus postq̃ ex oculis nunq̃ se amplius visuris
abijt. nulli inter eundẽ locutus. solam in mente lucresiã gere
bat Et an vnq̃ reuerti posset meditabat Venitq̃ tandẽ ad
cesarem perusij manẽtẽ. quẽ deinde ferariam mantuã triden
tum constantiã. et basileã secutus est. At demũ in hongariã
atq̃ bohemiã. Sed vt ipse cesarem. sic cũ lucresia sequebat
in somnis. nullãq̃ noctem sibi quietam permittebat. Quam
vt obisse verus amator cognouit. magno dolore pmotus. lu
gubrẽ vestem recepit. nec cõsolationem admisit nisi postq̃ ce
sar ex ducali sanguine virginẽ sibi tum formosam. tum castis
simã atq̃ prudentẽ matrimonio iunxit Habes amoris exi
tum Mariane mi amantissime. non ficti neq̃ felicis Quem
qui legerint. periculũ ex alijs faciant. qd sibi ex vsu fiet. Nec
amatoriũ bibere poculũ studeant) qd longe plus habz aloes
q̃ mellis. Vale Ex vienna. quinta nonas iulias Anno im/
perij Millesimo quadringentesimo quadragesimoquarto.

Finit opusculũ Enee Siluij de duob amantib

Epistola Enee Siluij poete laureati. siue Pij pape secũ
di ad ypolitum de remedio amoris incipit feliciter.

Neas siluius ypolito mediolanẽsi Salutez. P.
D. Querebaris mecum nocte preterita q amori
operam dares nec debilitatum ac vinctum ani
mum soluere posses. Dixisti te nec virginem nec
nuptam. nec viduam amare. sed mulierẽ q̃uis pulchrã. mere
tricẽ tamẽ quibuslibet viris precij causa sese substernentẽ Id
tibi molestũ esse aiebas Libenterq̃ amorẽ hunc te velle po/
stergare. sed viam modũq̃ nescire. quo fieri liber et amore va
cuus posses Nãct si plures sacerdotes cõsulneris. neminẽ

tamē remedia (que tibi videnť efficacia) protuliſſe dicebas.
Rogaſti igiť me magniſqꝫ precibꝫ efflagitaſti egritudini tue
vt aliquā efferrem medelā ac iter oſtenderē quo poſſes arden
tes amoris flāmas effugere. Parebo deſiderio tuo. ſalubria
qꝫ ꝓbebo tibi remedia. ſi ea amplecti volueris. Nec verebor
medici culpam mihi aſſcribi. ſi tu obedientis egroti perſonā
ſuſceperis. Quos arbitror (quos ꝯſuluiſti ſacerdotes) ſatis ti
bi feciſſe. ſi ꝓcepta tenuiſſes. que illi dederūt. ſed tibi viſa fue
runt fortaſſe grauia Nā cū diceret. fuge illā nihil ſibi loqua
ris. nihil de illa audias. durū tibi verbū viſum eſt. At febri/
citans quoqꝫ inuitus audit frigida pocula ſibi negari. Si ta
men ſanari vult qđ medicus mādat diligenter obſeruet. Tu
ergo mi ypolite ſi vis amorē euadere. liberqꝫ fieri. prepara te
vt que ꝑcipiā facias. Noſcito egrotū te eſſe. maximaqꝫ infir
mitate detentū. et ꝓpter ſanitatē dura et aſpera eſſe plurima
ſubeunda. Nempe egrotus eſt mi ypolite omīs qui amat. ac
ne dum egrotus. ſed mente etiā captus. atqꝫ inſanus ⁊ amēs
De amore ī quā illicito. nam deū colere et amare parētes vxo
rem et liberos. virtutis eſt non vicij ſanitatiſqꝫ nō egritudi/
nis. At tu amorē illicitū ſequeris. qđ tu eſſe amorē de quo iā
loquimur credis. Veteres putarūt illū ex venere vulcanoqꝫ
natū puerum cecū alatum ſagittas in manibus habentē. qui
bus viros atqꝫ mulieres ferieris ardorē dilectionis infunde
ret Apud virgiliū legimus. Nunc ſcio quid ſit amor duris
in cotibus illum. Iſmarus aut rodope. aut extremi garamā
tes. Nec generis noſtri puerū nec ſanguinis edunt Sed er/
ror hic mortalis populi fuit. q̄ veritatē attingere non potuit.
Amor vt in tragedijs inquit ſeneca. nihil aliud eſt niſi vis q̄
dam magna mentis. blanduſqꝫ animi calor. qui iuuēta gig/
nitur. luxu. otio. ⁊ inter leta fortune bona nutritur. Hic men
tem homīs eripit. iudiciū omne peruertit. ſenſum hebetat. a/
nimū extinguit. Nanqꝫ cū mulierē diligis. non in te. ſed in ea
viuis. Quid igiť peius eſt q̄ꝫ viuentē non viuere q̄ꝫ ſenſuȝ ha
bentem non ſentire. q̄ꝫ oculis perditū non videre. equidem q̄
amat in aliū mutať virū, nec loq̄tur. nec facit q̄ ante ſolebat
Hinc permeno apud therentium Dij boni qđ hoc morbi eſt

adeon hoīes īmutarer ex amore vt nō cognoscas eundē esse. Putat comicus morbū esse amorē. nec male putat. nam et apud macrobiū luxuriā. que vel mater amoris est vel filia deterrimi morbi partē Jpocrates dicit Hic morbus plerūq3 iuuenes aggredit᷑. sed viros quoq3 senesq3 vexat. tantoq3 periculosior et risu dignior est. q̄nto ꝑsona que capta ē etate aut sciētia censet᷑ prestantior. Cū ergo ypolite captus sis. amori q3 seruias. scias te morbosum esse. si morbosus es. liberari stude. nā q̄s morbū patit᷑. qui curari nō velit. sane vt morbꝰ grauior est. acerbior periculosior. eo morbosi maior ē de sanitate cura. tua infirmitas magna ē sic ꝛ cure diligentia magna Cogita mi ypolite quo in statu es. tu nihil me estimas. quicq̄d tibi eueniat leue ē solū sup amica anxius es. nō parētes. nō necessarios. nō benefactores magnifacis. solus tuꝰ animus in amica est illā amas illā ꝑmoues. illā somnias. de illa cogitas. de illa loqueris de illa suspiras. nihil agas quin memoriā eiꝰ habeas ꝛ stulticiā amentiū morbumq3 deterrimū. an nō est petenda cura. quis nō sanari hoc morbo velit. Ceterū ad salutē tuā hec sunt necessaria ypolite. que si feceris sanus eris. si neglexeris sepelieris in morbo tuo. nec te quisq̄3 iuuare poterit Cogita ꝑmū q̄3 remote a p̄ceptis dei recessisti. q̄ cū deberes deū ex toto corde diligere. creaturā amasti et in ea omnē tuā dilectōe3 ꝛ oblectatōe3 posuisti. Sic em̄ factꝰ es ydoloꝝ cultor. nā q̄ creaturā deo p̄ponit. ydolatra ē negabis te ydolatrā esse q̄si nō p̄ponis creatori creaturā. At si verū fateri vis plus tuā amicā diligis q̄3 deū. nā q̄ deus mādat negligis. postergas cōtemnis. que vult amica tua summa cū diligentia curas adimplere. et hoc nempe ē p̄ferre mulierē deo Heu q̄3 magnū ē malu3. q̄3 periculosum. q̄3 detestabile creaturā sic amare vt creatorē ꝑuifacias Deꝰ em̄ cū esses nihil te aliq̄d fecit nec te lapidē nec ferrū. nec te gētilē. nec iudeū sed hoīem xp̄ianū fecit vt possis scire diuina sacramēta. ꝛ viā qua itur ad celum. Jpse quoq3 deus cum ob culpam primi parētis tu et ceteri homines paradisum amisistis. nasci pro te voluit fieri homo capi. cedi. vitupari. crucifigi. mori. ac suo te precioso redimere sanguine. En q̄3 magna ingratitu-

do ē iniq̄tas. hstanitas. feritas hūc q̄ tanta p te fecerit pp̄ter vilem relinquere mulierculam Hoc satis te ceterosqꝫ christia nos mouere deberet. vt omissis amoribꝫ illicitis soli deo ser uirent. Sed cogita vlterius quid agis mi ypolite. pulchra ti bi videtur amica tua. nec nō venusta ita qꝫ nil supra Credis ne tu qꝫ ipsa semper permaneat pulchra Res ē forma fugax. vt inquid tragedus Mulier que hodie formosa est. cras de/ formis erit. Quid tu bona perpetua ꝛ immutabilia pro ca/ ducis transitorijs. mutabilibusqꝫ pmutas Sit vt putas spe ctabili forma mulier Leue hoc bonū est. nihil em̄ forma mu lieris est. nisi moribus sit adiuta Castitas est (vt habemus a/ pud poetas. necnō etiam apud sacram scripturam.) que pul chram feminā laudat. non forma Tu non castitatem seque/ ris. sed solā formā amas Forma em̄ hoc vti flos agri deci/ dit. Rosa mane rubea. sero languescit. Nihil formosius est virtute atqꝫ honestate. Si hāc intuereris. multo tibi formo sior videretur q̄ꝫ tua sit amica Etem̄ nec lucifer nec hesperus tam decorus est sicut est ipsa facies honestatis Quā qui re/ linquerit propter mulierem vel feminā existima oro q̄ꝫ sit de/ litus ꝛ amens Ceterum ypolite vt tecū non multis vtar. sed hec (quā amas) mulier non tua sola est cum plures eam mu lierem habent. nec ipsa te solum amat. sed alios quoqꝫ amat. Quid tu in turba vis facere. cogita te iam esse in vespero. iā senem. iam morti proximū. Vis ne cū iuuenibus contende/ re. vis cum robustis pugnare. Quid tibi in eo prelio queris. i quo victor succumbis Magna res est virum senem a iuue/ nibus extorquere mulierem Si tam est potens vt extorque as. quid vicisti cum prelium hmōi sit vt vincens succumbat Quid est oro mulier nisi iuuentutis expilatrix. virorū rapi/ na. senū mors. patrimonij deuoratrix. honoris pernicies. pa bulum dyaboli. ianua mortis. inferni supplementū. Cogi/ ta mi ypolite quot mala per mulieres illas euenerūt. cū Sa lomon. cū holofernes. cum sampson p mulierem decepti fue rint Non te credas sic fortem esse vt non illudaris. Sed quā to viris illis debilior es. incautior. imprudentior. tam te ab eo loco semoue. in quo potes decipi. nihil est mulieris amor

qui cum peccato est.non est in muliere stabilitas.que nunc te
amat cras alium amabit.⁊ vna tecum amabit alios.quid tu
hunc amorem existimes qui in plures diuisus est.nulla muli
er tam fixe aliquem amauit que veniente nouo proco nouis/
q; vel precibus vel muneribus non mutauerit amorem.Mu/
lier est animal imperfectum.variū.fallax.multis morbis pas/
sionibusq; subiectū sine fide.sine timore.sine ꝯstantia.sine pi
etate.De his loquor mulieribus que turpes admittūt amores
nunq̄ he stabiles sunt.Nanq; vt semel a recto tramite reces
serūt iam se liberas arbitrantur vt quocunq; velint vagētur
nec amplius vel amici vel mariti timorem habent Credo eq̄
dem illam coeūdi fetidam voluptatem tibi (qui iam senio ex
haustus es) parum placere.Nam quid nedum tibi antiquo
iam ⁊ arido.sed iuueni humecto illa inepta ⁊ spurcida volup
tas ꝯferre potest.quam mox penitudo ꝯsequitur.an nō mag
na res est admonitio illa ac citatio siue cōminatio.que post
peccatum euestigio mentem hominis cruciat.q; iniquus est
homo qui totiens admonitus non quiescit.qui punitus nō
emendatur.qui correctus non efficitur melior.Quid ille ac/
tus carnalis operatur nisi carnis interitum.Utinam solam
carnem interimeret ⁊ non occideret animā.At duo cum in/
uicem coeūt vir atq; femina quasi duo vasa testea mihi vidē
tur que inter se confricantur donec rumpantur ⁊ ad nihilū
redigantur.Tu tamen non in coitu sed in visu sermoneq; for
sitan oblectaris.quid obsecro in visu est tam pulcri vt nō in
uenias aliquid pulcrius.Pulcritudo quam debemus que
rere in celo est.cui nulla potest res humana comparari.In il
lis omnis perfectio est.mūdana semꝑ diminuta sunt.illa ꝑ/
petua hec caduca.illa fixa hec fluxa Hanc quam tu miraris
formā pullulū quid febris eripiet tibi.aut si morbus iste actu
abfuerit senectus non deerit que illam terentem succiq; ple/
nam.faciem rugosam crispāq; reddat.Fient illa que nūc mi
raris membra discursu temporis arida.nigra.squalia.feto/
re ac spurcicie plena.Nō oculi splendorē seruabūt.fetebit os
collū incuruabitur.corpus vndiq; sicco ⁊ arido trūco fiet si/
mile.Cogita hec ⁊ auerte spem.ꝑusq; fuge q̄ priueris.mul

to eni̅ melius est rem ꝯtemnere q̄ perdere. Tam vero de ser
mone suaui dulci placido ⁊ mellifluo quo te dicis oblectari
admodu̅ miror. Quid eni̅ sermo mulieris in se dulce habet.
quid dicit tibi amica. Nempe aut queritur. aut plorat. aut mi/
natur. aut tibi inanes fabulas refert. Dicit quid cu̅ vicina fe
cerit. quid somniauerit. quot oua gallina peperit. quibꝰ flori
bus serta ꝯponu̅tur. Omnis sermo mulieris de re vana. le/
uisq; est in quo qui oblectatur ⁊ ipm̄ leuem oportet esse Narrat
tibi nunq̄ se cum alio amatore fuisse ⁊ quo pacto iacuerit.
quid doni receperit. quam cena̅ habuerit. quibꝰ voluptatibꝰ
fuerit vsa. quibꝰ verbis orsa. que res no̅ gaudiu̅ tibi sed cruci
atum afferu̅t. Sed accipe que velis gaudia in sermone ami
ce. eris ne tam amens rationisq; inops vt no̅ magis in alicu/
ius docti viri verbis sermonibusq; leteris. Resume omnia
simul q̄ in amore sunt gaudia. rursusq; tedia Multa ista pau
ca illa reperies. vera̅q; illius sententia̅ dicis vbi paru̅ mellis
in multo felle mersum inquit amorem esse Cum ergo ypoli/
te totus amor de quo loquimur vanus. asper. amarus. da̅/
nosusq; sit ⁊ homine̅ morbo grauissimo teneat. curandu̅ est

vt ab eo libereris. cura autem ea est vt menti tue persuadeas
malum esse amorem. Post hec declines amice sermone. oci
um fugias. in negotio semper sis. viros bonos qui te instru/
ant sequeris. nulli ludo nulli ꝯuiuio intersis. Si quid largi
ta est amica tua abs te abijcias. nihil penes te sit quod illius
fuerit. Puta illam esse nu̅ciu̅ diaboli qui te perdere velit. sint
in memoria christi beneficia que tibi impe̅dit. Cogita quot
benefacienti premia in celestibꝰ sedibꝰ. et quot malefacienti
supplicia apud inferos preparata sunt. cogita dies tuos assi/
due fieri breuiores. instareq; semper vltimu̅. cogita quia irri/
sui est qui amat: ⁊ presertim vir ego maturus. cogita instabi/
lem mulieris animu̅. cogita perditio̅em temporis quo nihil
est preciosius. cogita dissipationem bonoru̅. percogita vita̅
quam viuimus breuissimam in hoc seculo. Quis voluptati
bus sit dedita et in alio mu̅do quem inquirimus nullum esse
vite finem. Hec si tecum sedule cogitaueris preceptaq; ista
tenueris . amorem quo cruciaris a te breui tempore relega/

bis. virumqꝫ alium te prestabis. deo gratum celoqꝫ dignum Vale. Hec habui que nūc raptim contra amorem dicerem alis vbi ocium fuerit pluribꝫ te admonebo. Iterum vale. et quod tibi damno est auertere stude. Ex vienna secūdo kalendas Januarij. Anno domini Millesimoquadringētesimo quadragesimotercio

Finit amoris remedium

Pij pontificis maximi ad Karolū cyprianum epistola reuocatoria de amoris remedio feliciter incipit

Ractatum de amore olim sensu pariterqꝫ etate iuuenes cum nos scripsisse recolimus Karole fili dilectissime. penitentia immodica pudorqꝫ ac meror animū nostrum vehementer excruciant. quippe qui sciamus. quiqꝫ protestati expresse fuimus duo contineri in eo libello apertam videlicet. sed heu lasciuam nimis prurientemqꝫ amoris historiam. et morale quod eam consequitur edificans dogma. Quorum primum fatuos atqꝫ errantes video sectari q̄ꝫ plurimos. Alterum heu dolor pene nullos. Ita imprauatuꝫ est atqꝫ offuscatum infelix mortalium genus. De amore igitur que scripsimus olim iuuenes contemnite o mortales atqꝫ respuite. sequimini que nunc dicimus. ⁊ seni magis q̄ꝫ iuueni credite. Nec priuatum hominem pluris facite q̄ꝫ pontificem. Eneam reijcite Pium suscipite. Illud gentile nomen parentes indidere nascenti. hoc christianū in apostolatu suscepimus. Porro si queꝫ descripsimus curiali lucresieqꝫ amorem deuoti vt accepimus o miseri. o insipientes perlegitis huc propentius iamiam accedite. quādo quidem nō duoꝝ modo sed omniū amorem. imo vt poete fingunt deum amoris cupidinē quāto valemus ingenio. quāto possumus artificio describemus. si artē queritis o scriptoꝝ nostroꝝ curiosi lectores plus artis ꝑfecto hic q̄ꝫ ibi reperietis. Si fructuꝫ si ꝯpendiū si ornatū hic totus est fructus. ꝯpendium totū. De ornatu aliorum detur iudicium.

Vidimus effigiem lasciui nuper amoris
Que nimiū mentem mouit imago meam.
Nec barbam malis nec corpore tegmen habebat
Nudus terga, manus, pectora, crura, pedes,
At humeris ale suberant, ꝛ flexilis arcus
Lumina sub tenero ceca supercilio
Cur puer, imberbes nulla lanugine malas
Cur melius nulla corpora veste tegat
Lumine cur careat. pharetram cur gestat ꝛ arcum
Cur habeat pennas calliopea refer
Sic ego sic retulit quesitas illico causas
Maxima pegasei calliopea chori
Qui sapit euitat malesana cupidinis arma
Et tantum pueros intrat ineptus amor
Siue quod est puero similis qui cepit amare
Et perit mente. pingitur inde puer
Pingitur ꝛ nudus. nullum seruare pudorem
Et meminit simplex ꝛ manifestus amans
Pingitur ꝛ cecus quia non bene cernit honestum
Nec scit quo virtus quo ferat error amans
Vel quia que peccet credat secreta latere
Cuncta nec in sese lumina versa videt
Sic est omnis amans, sic se sic omnia nescit
Consilium famam federa iura deos
Aurea ꝙ curuo torquebat spicula cornu
Pungere corda ferus significatur amor
Quod leuibꝫ volucres humeris suspendeat alas
Causa est huc illuc ꝙ leuis errat amans
Vel ꝙ amor cursum non semper seruat eūdem
Nunc abit et paruas postridit inde moras.
Dixerat ꝛ pressis ꝯmutuit ora labellis
Effudi tales protinus ore sonos
Quā vidi effigiem pharetram gestabat ꝛ arcum
Fax tamen in dextera non fuit vlla sua,
Sed quoniam veterum finxere poemata vatum
Quos ego quid temere cōmemorasse putem

Dic quare nam tedas fertur gestare cupido
Dic precor armatas cur habet igne manus
Quesitam verbis respondens musa duobus
Sic leuiter causam reddidit vrit amor
Accipe lasciui que nam sit amoris ymago
Karoli cypriaci gloria magna soli
Ut melius miserum caueas dum nosis amorem
Et redeas ad te dum mea metra leges

On insulse igitur (vt est apud lactantiū) quidā poeta triumphū cupidinis describens nō modo potentissimū deoꝝ cupidinē. sed etiā victorē facit Enumeratis eñi moribus singuloꝝ quibus in potestatez cupidinis ditionēq̧ venissent instruxit pompam in qua iupiter cū ceteris dijs ante currū triumphantis ducit catenatus Elegāter id quidā a poeta figuratū sed tamē nō multū distans a vero. Qui eñi virtutis est expers qui cupiditate aut libidini bꝫ vincitur malis nō cupidini vt ille finxit. sed morti subiectus est sempiterne Stultus autē marcus tullius inquit lactantius qui gaio verri adulteria obiecit Eadem eñi iupiter quē colebat admisit. qui. P. clodio sororis incestū. at illi optimo maximo fuit et soror et cōiunx. quis est ergo tam excors. qui hūc regnare in celo putet. qui ne in terra quidē debuit Aspice q̄q̧ phos vite magistros moresq̧ eoꝝ ⁊ vitam diligēter inquire et inuenies paucis exceptis iracundos cupidos. libidinosos arrogantes. proteruos. et sub obtentu sapientie sua vicia palliantes cū domi faciant ea que in scolis arguissent Mentior fortasse accusandi gratia. nōne idipsum tullius fatetur ⁊ querit in hec verba Tullius quotus quisq̧ phoꝝ inuenitur. qui sit ita moratus ita animo ⁊ vita institutus vt rō postulat qui disciplinā ostentationē scientie legem vite putet q̄ obtēperet ipe ibi ⁊ decretis pareat suis Uidere licet alios pecunie cupidos. alios glorie. multos libidinū seruos. vt cum eoꝝ vita mirabiliter pugnet oratio Hec cicero. qua de re coacti sunt q̄z plures Hi vero maxime qui sequūtur in venerē. inq̧ libidinosos ⁊ molles imo imbrutales veneris mundiq̧ amato/

res taliter exclamare.

Prudentius

Ha venus ad nutum trahis om̄ia numina celi
Astra moues aliosq; rotas errore planetas
Accendis gelidam sub fratris lampade phebem
Tu fera. tu ceca. ceci tu ianua leti
Corpora tu maculas animas in tarthara mergis
Abde caput tristi iam feruida pestis abysso
Occide prostibulum. manes pete. claudere auerno
Inq; tenebrosum noctis detrudere fundum

Achitrenius

Combussit frigium pastorem pergama grecos
A veneris surgens faculis amor ignis et ira
Canduit alchides veneris messisq; fauilla
Hoc sale sal hominū salomon insulsos amari
Demeruit morem. quia amaro gessit amori

Juuenalis

Sunt qui vicia herculis inuadunt et de virtute loquuti
Clunem agitant. ego ceuentem sexte verebor
Infamis varillus ait. quo deterior te
Loripidem rectus derideat ethiopem albus

Lactantius igitur quidē docent tantū nec faciūt ipsis p̄/ceptis suis detrahunt pondus. Quis em̄ obtemperet cum ipsi preceptores doceant nō obtemperare. Bonū est aūt re/cta et honesta precipere. sed nisi ⁊ facias mendacium est. Et est incongruens atq; ineptum non pectore sed in labijs habe re bonitatem.

Seneca in epistolis. Plerisq; philosophoꝝ tales sunt vt sint deserti in cōuiciū suū. Quos si audias in libidinē. in aua riciam. in ambitionem perorantes. iudicium suum professos putes. adeo redundant ad ipsos maledicta in publicū missa. Quos non aliter intueri decet q̄ medicos. quorum tituli re/media habent pixides venena. Quosdam vero nec pudor te net vicioꝝ. sed princinia turpitudinis sue fingūt vt esset ho/neste peccare videantur. Faciet em̄ sapiens que non proba/

bit vt etiam ad maiora transitum inueniat. sed relinquet mo/
res bonos sed tempori aptabit. et quibus alij vtuntur in glo
riam aut voluptatē vtetur agendi rei causa Lactantius in
stitutionū libro tercio Aristippo cirenaicarū magistro cum
thaide nobili scorto fuit consuetudo. Quod flagicium gra/
uis ille philosophie doctor sic defendebat vt diceret multuȝ
inter se et ceteros thaidis amatores interesse ꝙ ipse haberet
thaidē. alij a thaide haberētur O preclara ⁊ bonis imitanda
sapientia Huic viro liberos in disciplinā dares vt discerent
habere meretricem. Aliquid inter se et perditos interesse di/
cebat ꝙ illi bona sua perderent ipse gratus luxuriaretur. in q̄
plane sapientior meretrix fuit que sic philosophū habuit pro
lenone vt ad se omnis iuuentus doctoris exemplo et auctori
tate corrupta sine vllo pudore concurreret. quid ergo inter/
fuit quomodo philosophus ad meretricem famosissimā cō/
mearet cum eum philosophus et riuales sui viderent omni
bus perditis nequiorē. nec satis fuit ita viuere. sed etiā noce/
re libidines cepit. ac mores suos de lupanari ad scolas tran
stulit. differens voluptatem corporis esse summū bonū. que
doctrina execrabilis et pudēda non in corde philosophi. sed ī
sinu meretricis est nata.

Pij secundi Pontificis maximi. cui ante summū episcopa
tum. primū quidē imperiali secretario. mox episcopo. deinde
etiam cardinali Senensi Enee siluio nomen erat. opuscula
de duobus amantib9. et de remedio amoris. cum epistola re
tractoria ad ypolitū Feliciter finiunt.

Ouidius Naso de pulice
Parue pulex et amara lues inimica puellis
Carmine quo [illegible] tua vota [illegible]
Tu laceras corpus tenerum durissime morsu
Cumque tuum fuerit plena cruore cutis
Efficis maculas [illegible] vel fuscas
[illegible] quibus cum maculata [illegible]
[illegible] latus [illegible]
[illegible] surgere virgo thoro

Post sinus errabis ubi prima cetera membra
Est quocumque placet nil tibi saeve latet
Ars pungit et dura cum strato virgo recumbit
Tu feminae mollis versaris operta sub ipsis
Visus eis mittens per membra libidinis ure
Et inibas loca gaudia nata sunt
Dispereo nisi iam cupio fieri mihi saepe
Permutare ut fieret ad mea vota via
Si fuerit natura mihi quod vertere dicis
Et quo (hoc) sum natus posse redire dederit (sed natura)
Vel si carminibus possim mutarier illis
Carminibus fierem ad mea vota pulex
Aut medicaminibus si plus medicamina possint
Vellem naturae tunc via nova meae
29 libri / Carmina medeae per quas medicaverat Circe
Contulerat vobis est notificata satis
Talis ego mutatus (si sic mutabilis essem)
Gererem tunc marginis omnis
Inde meatus per centra mea sub veste puellae
Ad loca quae vellem nec cito suscipere
Deinde et optare nil bellum usque subiret
Donec de pulice iuvenis hic fierem
Sed si forte novis virgo pretenta magistris
Rapuerit famulis ad mea dampna suos
Aut reputata meis pedibus succumberat illa
Aut se mox ex forma vertere in pulicem
Iuvenis mutatus formosis subitis pratis
Afficerem cunctos ad mea vota deos
Aut pedibus domina vel sic superata teneret
Et iam nil mallet quam sibi me socium

Finit Pulice.

